

UNIVERZITA PALACKÉHO OLOMOUC

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra geografie

Jakub SÝKORA

**VÝVOJ A SOUČASNÝ STAV ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVACÍ
INFRASTRUKTURY V PARDUBICKÉM KRAJI**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Pavla Ptáčka, Ph.D. a také, že jsem veškerou použitou literaturu a zdroje uvedl v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 9.ledna 2014

.....

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce RNDr. Pavlu Ptáčkovi, Ph.D. za pomoc, ochotný přístup, cenné informace, rady a připomínky, které mi poskytl v průběhu psaní této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub SÝKORA**
Osobní číslo: **R09072**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Vývoj a současný stav školství a vzdělávací infrastruktury
v Pardubickém kraji**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Struktura bakalářské práce:

1. Společnost a vzdělání v širším kontextu (provázanost s ekonomikou, jak lze vzdělání měřit, aspekt vědy a výzkumu, role legislativy, postavení ČR, politika v současnosti v oblasti školství,...)
2. Historický vývoj školství v Pardubickém kraji a jeho časovo-prostorová difúze
3. Současný stav a struktura (střední a vysoké školy, současné trendy - role demografického vývoje, ekonomické struktury regionu)

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Y.Aoyama, T.J.Murphy, S.Hanson: Key concepts in Economic geography
Daniel Gurnák, František Križan, Viliam Lauko: Lokalizácia vysokých škôl na území Slovenska v casovo-priestorových súvislostiach. Úloha univerzít v regionálnom rozvoji, Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 2009 S. 64-83

Daniel Gurnák, Viliam Lauko, František Križan: Vybrané aspekty siete vysokých škôl a regiónov ich dochádzky v Slovenskej republike. Geographia Cassoviensis, roc. 4, c. 1, Košice : UPJŠ, 2010 S. 57-61

B.Kahin, D.Foray: Advancing Knowledge and the Knowledge Economy
František Križan, Viliam Lauko Daniel Gurnák: Lokalizácia stredných škôl na území Slovenska v casovo-priestorových súvislostiach. 13th International Colloquium on Regional Sciences, Brno : Masarykova univerzita, 2010 S. 156-164

Viliam Lauko, Daniel Gurnák, František Križan: Vybrané aspekty vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v casovopriestorových súvislostiach. 13th International Colloquium on Regional Sciences, Brno : Masarykova Univerzita, 2010 S. 134-142

Viliam Lauko, František Križan: Vývoj stredných škôl v krajských mestách Slovenska v najnovšom období. Geografická revue, Roc. 4, c. 2 (2008), s. 227-238

Viliam Lauko, Daniel Gurnák, František Križan: Vývoj siete základných škôl v Slovenskej republike po roku 1990. Geographia Cassoviensis, roc. 4, c. 2, Košice : UPJŠ

D.Rooney, G.Hearn, A.Ninan: Handbook on the Knowledge Economy

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **27. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. dubna 2011

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Jakub Sýkora (R09072)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Vývoj a současný stav školství a vzdělávací infrastruktury v Pardubickém kraji

Title of thesis: The Development of Education Infrastructure in Pardubice Region

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.

Rozsah práce: 77 stran, 16 vázaných příloh

Abstrakt: Práce se zabývá vývojem středního a vysokého školství v Pardubickém kraji a v celé České republice. Je zde zhodnocen historický vývoj, ovšem důraz je kladen na změnu vývoje po roce 1989. Práce se zaměřuje na roli legislativy ve školství a propojení vzdělání s ekonomikou. Řešeny jsou také determinanty vývoje školství – role demografického vývoje a ekonomická struktura.

Klíčová slova: Pardubický kraj, demografický vývoj, střední školy, vysoké školy, optimalizace středoškolské sítě

Abstract: The work deals with the development of secondary and university education in the Pardubice region and throughout the Czech Republic. There are appraised historical development, but the emphasis is on a development change after 1989. The work focuses on the role of legislation in education and link education with the economy. Determinants of development education - the role of demographic and economic structure are also parts of my work.

Keywords: Pardubice region, demographic progression, secondary schools, universities, secondary network optimization

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
2 POUŽITÁ METODIKA.....	10
3 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	11
4 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	12
4.1 Vývoj školství od jeho počátku po dobu tereziánskou.....	12
4.2 Tereziánské reformy.....	13
4.3 Vývoj školství po osamostatnění ČSR.....	14
4.4 Vývoj školství 1918 až 1945	15
4.5 Vývoj školství od skončení 2. světové války po rok 1989.....	16
4.6 Současné školství	18
4.7 Legislativní rámec školství v České republice.....	21
5 STRUKTURA ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE.....	23
5.1 Preprimární vzdělání	23
5.2 Základní vzdělání	25
5.3 Střední vzdělání.....	26
5.4 Vyšší odborné vzdělání.....	28
5.5 Vysoké školy	29
6 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ V PARDUBICKÉM KRAJI.....	31
6.1 Vývoj školství do konce 19. století	31
6.2 Vývoj školství od počátku 20. století po rok 1948.....	32
6.3 Vývoj školství mezi lety 1948 až 1989.....	33
6.3.1 Střední školství	33
6.3.2 Vysoké školství	35
7. SOUČASNÝ STAV ŠKOLSTVÍ V PARDUBICKÉM KRAJI.....	36
7.1 Determinanty vývoje školství po roce 1989.....	36
7.1.1 Demografický vývoj.....	36
7.2 Preprimární vzdělání	38
7.3 Základní vzdělání	39
7.4 Střední školy a konzervatoře.....	41
7.4.1 Gymnázia.....	43
7.4.2 Ostatní střední školy	43
7.4.3 Konzervatoře	46

7.5 Vyšší odborné školy.....	47
7.6 Vysoké školy	49
8 ZÁVĚR.....	51
9 SUMMARY.....	54
10 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55

1 ÚVOD

Cílem bakalářské práce je popis vývoje středního a vysokého školství v České republice a v Pardubickém kraji. Velký důraz je kladen na vývoj po roce 1989. Téma vzdělávání jsem si vybral, jelikož jsem sám studentem a tak k němu mám poměrně blízko. Vzdělávání je neustále probíráno v médiích a také se o něm často hovoří mezi lidmi. Je to pochopitelné, jelikož kvalitní vzdělání umožňuje nástup na dobrou pracovní pozici a tím i dobrou životní úroveň. V podstatě se dá říci, že úroveň dosaženého vzdělání ovlivní celý život jedince. Díky kvalitnímu vzdělání jsou vychováváni vysoce kvalifikovaní odborníci, kteří jsou nesmírně důležití pro efektivní fungování ekonomiky v regionu.

Současný vzdělávací systém má své kořeny v dobách Rakousko – Uherska, kdy roku 1774 zavedla Marie Terezie povinnou školní docházku. Byly vydány klíčové školské zákony a vzdělání se rozdělilo na 2 směry – všeobecné vzdělání a odborné vzdělání. Od této doby bylo vydáno mnoho školských zákonů a novel, ale troufnu si říci, že se školský systém nijak razantně nezměnil.

Předkládaná práce je rozdělena na 9 kapitol, rozsáhlejší z nich jsou pro větší přehlednost rozděleny do podkapitol. Nejdůležitější jsou kapitoly 4 až 7. Tyto části práce pojednávají o historickém vývoji školství po revoluční rok 1989 v České republice i samostatném Pardubickém kraji. Dále je zde řešen legislativní rámec školství České republiky, vývoj a struktura středního a vysokého školství po roce 1989. Práce se zabývá změnami v kvantitě studentů a vzdělávacích zařízení způsobené demografickým vývojem a změnami školského zákona. Dále práce obsahuje okrajové informace o síti středních a vyšších odborných škol. Nechybí ani informace o jediné vysoké škole v Pardubickém kraji – Univerzitě Pardubice. Součástí práce jsou také přílohy (tabulky, obrázky) doplňující práci.

2 POUŽITÁ METODIKA

Bakalářská práce byla zhotovena sběrem vhodných informací a dat týkajících se zadaného tématu a jejich následným zpracováním do vyhovující podoby. Byla využita jak tištěná, tak i elektronická forma zdrojů informací.

K teoretické části práce týkající se historického vývoje školství na území dnešní České republiky byly využity knižní zdroje zapůjčené ve Vědecké knihovně v Olomouci. Konkrétně byly velmi nápomocné publikace *Vývoj školských soustav v českých zemích* (Kovaříček, 1989), *Dějiny školstva a pedagogiky* (Strogoň a kol., 1986), *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky* (Mátej a kol., 1976), *Dějiny školství a pedagogiky* (Somr, 1987).

K části zaměřené na vznik a vývoj středoškolských institucí na území dnešního Pardubického kraje byly použity oficiální webové stránky středních škol, konkrétně sekce historie školy. Stejným způsobem byla zjištěna historie, ale i některé současné údaje o Univerzitě Pardubice.

Informace ohledně zákonů a školské legislativy byly čerpány z webových stránek Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Velmi důležitou pro práci byla statistická ročenka školství ÚIV spadající pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Zde bylo možné dohledat informace o jednotlivých úrovních školství za celou Českou republiku i Pardubický kraj, např.: zřizovatele škol či počty studentů v ročníku. Menší problém byl s údaji před školním rokem 2005/2006, které nebyly na webu k dispozici. Proto bylo nutné zaslat e-mail s prosbou o starší data přímo na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Neméně podstatné byly webové stránky Českého statistického úřadu, kde se čerpaly informace především do kapitoly týkající se vymezení území Pardubického kraje, rovněž zde byla relevantní data pro nastínění demografického vývoje v Pardubickém kraji. Značně významné se ukázaly webové stránky Pardubického kraje, kde se dalo zobrazit mnoho zajímavých dokumentů zabývajících se například optimalizací středoškolské sítě v Pardubickém kraji.

Bakalářská práce byla zpracována v kancelářském balíčku Microsoft Office 2010. Textová část v programu Microsoft Word a tabulková část s grafy v programu Microsoft Excel. Práce také obsahuje mapy vytvořené v programu ArcGIS 9.3.

3 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Zájmovým územím pro bakalářskou práci je Pardubický kraj. Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Na západě sousedí se Středočeským krajem, na jihozápadě s krajem Vysočina, na jihovýchodě s Jihomoravským krajem, na východě s Olomouckým krajem a na severu s Královéhradeckým krajem a z části tvoří hranici s Polskem. Spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým tvoří oblast soudržnosti Severovýchod. Kraj je složen ze 4 okresů – Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Uspořádání území Pardubického kraje je znázorněno v příloze 1. Dne 1. 1. 2003 se v kraji vytvořilo 15 obcí s rozšířenou působností a 26 obcí s pověřeným obecním úřadem. Kraj je seskupen ze 451 obcí, ze kterých 38 má statut města (stav k 31. 12. 2011).

Svou rozlohou 4 519 km² (5,7 % z rozlohy ČR) je pátým nejmenším krajem České republiky. Počet obyvatel k 31. 12. 2012 činí 516 400, což řadí Pardubický kraj na 4. nejméně osídlený kraj v České republice. Nejlidnatějším okresem Pardubického kraje je okres Pardubice, následují okresy Ústí nad Orlicí, Svitavy a Chrudim. Hustota obyvatel s hodnotou 114 obyvatel/km² je pod celorepublikovým průměrem.

Administrativním centrem Pardubického kraje jsou Pardubice s 89 552 obyvateli (k 1. 1. 2012). Druhým největším městem s 23 217 obyvateli je Chrudim (k 1. 1. 2012). Dalšími městy s více než 10 000 obyvateli jsou Svitavy, Česká Třebová, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Moravská Třebová, Litomyšl, Lanškroun a Hlinsko (ČSÚ, 2013).

Tab. 1: Základní údaje okresů Pardubického kraje

Okres	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (k 31. 12. 2012)	Hustota zalidnění (ob/km ²)
Pardubice	880	168237	191
Ústí nad Orlicí	1267	139026	110
Svitavy	1379	104971	76
Chrudim	993	104206	105

Zdroj: ČSÚ, 2013

4 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

4.1 Vývoj školství od jeho počátku po dobu tereziánskou

V českých zemích má vzdělanost a tím i školství dlouhou tradici. Dle Kovaříčka (1989) spadají počátky školství na našem území do období formování prvních státních útvarů, i když průkazně se mohou uvádět až v době Velkomoravské říše. V tomto období vznikaly v českých zemích první církevní školy, ve kterých svoje žáky učili Cyril s Metodějem (J. Schubert, 1986). V církevních školách se rozvíjí především školství, které přispívá k vyšší vzdělanosti kněží. Dokladem je vznik katedrálních škol při založení biskupství v Praze roku 1068 a v Olomouci po roce 1073. S příchodem nejrůznějších řeholí na naše území se začaly vyvíjet školy klášterní, ve kterých se již začínají objevovat prvky praktického vzdělání pro řemeslo a zemědělství. Rozvoj měst ve 13. století vyžaduje větší množství vzdělaných občanů, a tak vzniká nový typ školy laické (školy farní a městské). Ovšem ani s rozšířením městských škol se nedá mluvit o lidovém charakteru vzdělání. Zanedbávány byly hlavně ženy, kterým se dostalo pouze domácí výchovy a poddaní, kteří za těžkých podmínek žili mimo rozvíjející se kulturu. Za vlády Karla IV. byla v Praze roku 1348 založena univerzita. Po Pařížské univerzitě se jedná o druhou nejstarší univerzitu v Evropě. Univerzita měla 4 fakulty: artistickou, teologickou, právnickou a lékařskou. Ze zakládací listiny je zřejmé, že jde o vysoké učení pro vlastní lid (J. Kopáč, 1976). Na podnět Jana Husa změnil Václav IV. roku 1409 hlasovací pořádek na univerzitě (Dekret kutnohorský). Příslušníci českého národa měli 3 hlasy, ostatní jeden hlas. To pobouřilo studenty a profesory německé národnosti a odešli na univerzitu v Lipsku. Po této reformě zaujal Jan Hus na univerzitě místo rektora. Spolu s ostatními pokrokovými učiteli bojoval za očistu mravů ve veřejném a církevním životě, čímž si znepřátelil konzervativní teologickou fakultu, která s Husem a jeho přívrženci bojovala a přivolala na ně papežovu kletbu. Za těchto okolností začala úroveň práce na univerzitě klesat. Snížil se počet studentů a počet vykonaných bakalářských a magisterských zkoušek. Tento stav trval až do konce 15. století, kdy došlo k opětovnému smíření s církví (J. Schubert, 1986). V 16. století dochází k poměrně zdárnému rozvoji škol na našem území. Vzniká předchůdce dnešní střední školy – latinská škola, kde se vyučuje především latině a náboženství. Vývoj základního

a středního stupně škol bratrských je přerušena bitvou na Bílé hoře, která způsobila dočasnou stagnaci ve vývoji školství (V. Kovaříček, 1989).

4.2 Tereziánské reformy

Vývoj základního školství na našem území po roce 1774 je poznamenán hospodářskými změnami ve společnosti. Počátek manufakturní výroby s sebou nese zvýšené požadavky pracovníků na vzdělání. K dokonalejší přípravě pracovníků v manufakturní výrobě bylo potřeba určitých základních vědomostí a dovedností. Proto se stále častěji objevují požadavky úpravy základního vzdělání.

Podle J. Mrzeny (1987) je zcela nepochybné, že reformy Marie Terezie a Josefa II. byly především vynuceny snahou o upevnění centralizované a absolutistické monarchie. Po válečných neúspěších habsburské monarchie s Pruskem, které osvícenci přičítali nedostatek lidového vzdělání, mělo školství v posílení absolutistické monarchie sehrát značnou úlohu.

Tereziánská školská reforma měla do jisté míry ekonomický základ ve zrušení jezuitského řádu (1773) a organizační základ v již dříve zřízené Dvorské studijní komisi (1759). Reforma požadovala, aby každému poddanému byla poskytnuta příležitost vzdělávat se podle svého stavu a povolání a vydání jednotné učební osnovy pro všechny školy ve státě.

Naše lidové školství v 18. století mělo za vzor německé školství, které bylo v té době vyspělejší. Proto Marie Terezie pozvala školského reformátora J. I. Felbigera, jehož návrhy vyhovovaly v podstatě všem požadavkům kladeným na základní školu v té době:

- Zvýšit elementární vzdělání
- Zajistit, aby se ho dostávalo i prostému lidu
- Vyhovět potřebám vznikajícího průmyslu
- Podpořit centralizační ale i germanizační snahy rakouské buržoazie

Zaváděný školský řád rozeznává 3 druhy základních škol, ve kterých se mohla plnit povinná školní docházka pro všechny děti ve věku od 3 do 12 let. Na venkově byly zřizovány školy triviální s předpokládanými úlevami ve školní docházce. V menších městech se jednalo o školy hlavní s dvěma až třemi třídami. A v zemských městech se

vyučovalo ve školách normálních s rozšířenou vyučovací osnovou školy hlavní. Škol pro lidové vrstvy rychle přibývalo a v roce 1780 bylo v Čechách již 1 891 triviálních škol (V. Kovaříček, 1989).

Jak píše J. Mrzena (1987) roku 1775 byly reorganizovány latinské školy (gymnázia). Do rukou je převzal stát, který jich z důvodu financování několik desítek zrušil. V polovině 70. let bylo v zemích koruny české pouze 25 gymnázií. Měly charakter výsadních školských zařízení, kam přicházely převážně děti z bohatých rodin. O další pokles žáků na gymnáziích se zasloužil roku 1784 Josef II., když na těchto školách zavedl školné.

4.3 Vývoj školství po osamostatnění ČSR

V prvním desetiletí 19. století vznikala nová řádová gymnázia, čímž se opět zesílil vliv církve ve školství. Roku 1805 byl vydán studijní řád upravující délku studia na gymnáziích v hlavních městech na 6 let. Později byla šestiletá gymnázia zavedena všude. Jazykový dekret z roku 1816 nařizoval výuku na gymnáziích v Čechách v češtině, nebyl ovšem důsledně dodržován a později byl značně omezen. Roku 1819 vycházejí nové osnovy, které ze škol vyloučily přírodní vědy a rozšířily výuku latiny. Období od 20. let 19. století do roku 1848 je obdobím stagnace vzdělání. V této době je také zakázáno učit v českém jazyce.

V roce 1849 byl vydán Nástin organizace gymnázií a reálék. Tímto zásahem ztratila gymnázia svůj církevní ráz a mimo klasických jazyků se začalo vyučovat i reáliím (zeměpis, dějepis, matematika, fyzika), ovšem roku 1855 došlo k realizaci tzv. konkordátu a všechno národní školství bylo opět podřízeno církvi. Nové osnovy posílily výuku náboženství a omezily vyučování přírodovědných předmětů.

Roku 1869 došlo k nové organizaci základního školství na našem území. Byl vydán Základní říšský školský zákon, který položil základ novodobé školské soustavy. Byla provedena tato zákonná opatření:

- Zavedení jednotného státního dozoru nad školami
- Rovné právo všech vrstev na elementární vzdělání
- Modernizace obsahu vzdělání (zavádění reálií)
- Zrušení konfesijního rázu veřejné školy

Povinná školní docházka trvala 8 let (od 6 do 14 let). Na vesnicích a malých městech se plnila ve školách obecných. V okresních městech na obecné školy navazovaly školy měšťanské a střední školy gymnaziálního typu, které zpravidla navštěvovaly děti z vyšších vrstev společnosti.

V roce 1883 došlo k novelizaci Základního říšského školního zákona, která se týkala úlev v povinné školní docházce.

Zemským zákonem o reálkách na nich bylo zavedeno sedmileté studium, které končilo maturitní zkouškou, ta byla podmínkou pro přijetí na vysokou školu.

Od roku 1900 vznikal nový typ střední školy – šestiletá dívčí lycea. Tyto školy se vyvíjely jako školy speciální, nebo naopak jako školy zcela totožné se školami chlapeckými. Studium se zde končilo maturitní zkouškou.

V roce 1908 se reálná gymnázia rozdělila na 2 typy:

- Typ A – osmileté reálné gymnázium
- Typ B – reformní reálné gymnázium (navazovalo na reálku)

V období do 1. světové války byl vývoj těchto typů gymnázií značně rozdílný. Osmileté reálné gymnázium se hojně rozšířilo a reformní reálné gymnázium se nevžilo.

Roku 1909 bylo vydáno nařízení, kterým byla rovnocenně uznávána maturitní vysvědčení ze všech typů středních škol (V. Kovářiček, 1989)

4.4 Vývoj školství 1918 až 1945

Školský systém se po vzniku samostatného československého státu nijak výrazně nezměnil a zůstaly platné školské zákony z dob Rakousko – Uherska. V roce 1919 byl vydán zákon, který zrušil celibát učitelek a další zákon se týkal vzdělání národních menšin. V oblastech, kde byla převaha nějaké národní menšiny, musela pro ni být zřízena škola (M. Somr, 1987).

Vydáním Malého školského zákona roku 1922 došlo ke sjednocení školské soustavy na celém území ČSR. Zákon stanovil povinnou osmiletou školní docházku a zrušil úlevy ze školní docházky (novelizace z roku 1883). Rodičům bylo povoleno odhlášení dětí z vyučování náboženství. Dále byly zavedeny 2 nové předměty – občanská nauka a ruční práce chlapecké. Do školské soustavy byly nově zavedeny mateřské školy.

Dalším významným zákonem v tomto období je Zákon o újezdních měšťanských školách z roku 1935, díky němuž bylo možné otevírat měšťanské školy i ve velkých spádových obcích (V. Kovářiček, 1989)

Rozvoj byl zaznamenán také u vysokoškolského vzdělání. V lednu roku 1919 byla v Brně na základě usnesení Národního shromáždění zřízena československá státní Masarykova universita o čtyřech fakultách: právnické, lékařské, přírodovědecké a filozofické (Masarykova univerzita, 2013).

V době okupace českých zemí fašistickým Německem dochází k velkým změnám v celém systému našeho školství. Tyto změny se týkaly nejen organizace vzdělání a výchovy, ale především obsahu vzdělání. Počet středních a odborných škol byl podstatně snížen a měšťanské školy byly postupně přeměňovány na školy výběrové, které byly označeny jako školy hlavní. Cílem této změny bylo, aby se vyššímu vzdělání dostalo omezenému počtu dětí (přibližně 40%). Ostatní měly absolvovat pouze obecnou školu. Z výuky bylo odstraněno vyučování dějepisu a na všech školách se vyučovalo německému jazyku v rozsahu 2 hodiny denně. Řada škol byla přesunuta do nevyhovujících prostor a původní budovy sloužily k vojenským účelům nebo byly přiděleny nově vznikajícím německým školám (V. Kovářiček, 1989). Vrcholem bylo uzavření českých vysokých škol a převedení jejich majetku německým vysokým školám. To byla odpověď okupantů na masovou demonstraci v Praze proti okupaci a pohřeb Jana Opletala, studenta lékařské fakulty (J. Mátej, 1986).

4.5 Vývoj školství od skončení 2. světové války po rok 1989

Po skončení 2. světové války bylo prvním úkolem důkladné očištění škol a výchovných institucí od fašismu, odstranění učebnic z doby okupace a uzavření všech německých škol. Ještě v květnu 1945 bylo obnoveno vyučování na všech typech existujících škol a k zahájení nového školního roku byly otevřeny české vysoké školy (V. Kovářiček, 1989).

Nacistická okupace zapříčinila velmi složitou ekonomickou situaci ve státě a také ve školství. Část politiků usilovala o obnovení školství podle zákonů platných v předmnichovské republice a část politiků prosazovala zřízení jednotného školství. V dubnu 1948 byl přijat zákon o základní úpravě jednotného školství, který sjednotil školy druhého stupně, vytvořil jednotnou školskou soustavu včetně mateřských škol a

prodloužil povinnou školní docházku všech dětí z 8 na 9 let. Veškeré školství bylo postátněno a název „škola“ mohlo mít pouze zařízení, které zřídil stát prostřednictvím svých orgánů (J. Mrzena, 1987).

Československé školství se členilo na:

- Školy mateřské (pro děti od 3 do 6 let)
- Školy I. stupně (pětiletá národní škola)
- Školy II. stupně (čtyřletá střední škola)
- Školy III. stupně (čtyřletá gymnázia a odborné školy)

Po skončení povinné školní docházky navštěvovali žáci buď výběrové školy III. stupně nebo alespoň dvouletou základní odbornou školu (V. Kovářiček, 1989).

Dalším mezníkem ve vývoji školství v Československu byla školská reforma z 24. dubna 1953 na základě zákona o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Povinná školní docházka se zkrátila z 9 na 8 let. Byly vytvořeny 2 typy všeobecně vzdělávacích škol – osmiletá střední škola, která poskytovala ucelené základní vzdělání po dobu povinné školní docházky a jedenáctiletá střední škola, která v posledních třech ročnících poskytovala studujícím vyšší všeobecné vzdělání a připravovala je pro studium na vysoké škole. Upraveno bylo i vzdělávání učitelů. Vznikly tříleté pedagogické školy pro vzdělávání učitelů mateřských škol, čtyřleté pro vzdělání učitelů národních škol a čtyřleté vysoké školy pedagogické na přípravu učitelů 9. až 11. ročníku jedenáctiletých středních škol. (J. Mrzena, 1987).

Dne 15. prosince 1960 byl schválen zákon o soustavě výchovy a vzdělání v ČSSR. Zákon nově vymezil význam školy a ostatních výchovných zařízení. Stanovil, že školy a výchovná zařízení tvoří jednotnou školskou soustavu, v níž jednotlivé stupně a druhy škol na sebe organicky navazují a umožňují schopné mládeži dosáhnout i nejvyššího vzdělání. Nově je v zákoně zakotveno vzdělání pracujících. Pracující si mohou při zaměstnání prohloubit své vzdělání v různých kurzech, vzdělávacích zařízeních ústředních úřadů a podobně.

Zákon vymezil nové typy středních škol:

- Odborná učiliště
- Učňovské školy

- Střední odborné školy
- Střední všeobecně vzdělávací školy
- Střední školy pro pracující

Podle ustanovení zákona o soustavě výchovy a vzdělávání v ČSSR z roku 1960 bylo československé školství rozvíjeno až do roku 1984. K jediné změně došlo roku 1969 u středních všeobecně vzdělávacích škol – jejich název byl změněn na gymnázium a délka studia byla prodloužena na 4 roky (V. Kovářiček, 1989).

V roce 1984 vyšel další zákon o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, který nařizoval povinnou desetiletou školní docházku. Po skončení 8 let základní školy bylo nutné studovat další minimálně 2 roky na některé ze středních škol (§34 zákona č. 29/1984 Sb.).

4.6 Současné školství

Současný vzdělávací systém v České republice je tříděn dle klasifikace ISCED 1997. Jedná se o mezinárodní standardní klasifikaci vzdělání. Klasifikace ISCED 1997 má 7 úrovní vzdělávání (0 až 6), které mohou mít vnitřní členění A až C.

Tab. 2: Informativní přehled kódového značení úrovní vzdělávání podle ISCED 1997

Isced	úroveň vzdělání	příklad školy
0	preprimární vzdělání	mateřské školy
1	primární vzdělání	1. stupeň ZŠ
2	nižší sekundární vzdělání	2. stupeň ZŠ
2A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělání	
2B	přípravný stupeň pro pracovní trh	
2C	stupeň směřující na pracovní trh	
3	vyšší sekundární vzdělání	4letá gymnázia
3A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělání	
3B	přípravný stupeň pro pracovní trh	
3C	stupeň směřující na pracovní trh	
4	postsekundární studium nižší než terciální	nástavbové studium
4A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělání	
4B	prakticky zaměřené studium	
5	první stupeň terciálního vzdělání	vyšší odborné školy
5A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělání	
5B	prakticky zaměřené studium	
6	druhý stupeň terciálního vzdělání	vysoké školy

Zdroj: NAEP, 2013

Předškolní vzdělání je nepovinné probíhá ve dvou stupních. Děti do tří let navštěvují jesle, které jsou v současnosti zřizovány obcemi a několika soukromými subjekty. Pro děti nejčastěji ve věku 3 až 6 let jsou obcemi zřizovány mateřské školy, které se od ledna 2005 řadí mezi školy, na rozdíl od dřívějšího zařazení mezi předškolní zařízení. Vzdělávání v mateřských školách podporuje rozvoj osobnosti dítěte, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování.

Základní vzdělání zahrnuje primární a nižší sekundární vzdělání. Účastí v základním vzdělání žáci plní povinnou školní docházku. Stupeň základního vzdělání žáci plní úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Převážná většina populace nabývá základního vzdělání na základní škole s následující strukturou: první stupeň, který zahrnuje ročníky 1. až 5. a druhý stupeň s 6. až 9. ročníkem. Poskytování základního vzdělání upravuje školský zákon platný od 1. ledna 2005. Organizaci základního vzdělání, počty žáků ve školách a třídách a pravidla pro hodnocení žáků upravuje vyhláška ministerstva školství o základním vzdělání. Obec zřizuje základní školu nebo zajišťuje, aby děti s trvalým bydlištěm v obci mohli navštěvovat základní školu zřizovanou jinou obcí. Základní vzdělání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet, účinně komunikovat a spolupracovat.

Střední vzdělání může být všeobecné nebo odborné. Poskytují ho střední školy a konzervatoře. Úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu na střední škole se dosahuje těchto stupňů vzdělání:

- Střední vzdělání (denní forma vzdělávání v délce 1 až 2 let)
- Střední vzdělání s výučním listem (denní forma vzdělávání v délce 2 až 3 let)
- Střední vzdělání s maturitou (denní forma vzdělávání v délce 4 let nebo nástavbové studium)

Absolventi středního vzdělání s maturitou mohou pokračovat na vysoké škole nebo na vyšší odborné škole. Konzervatoře poskytují odborné umělecké vzdělání v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Absolventi získávají vyšší odborné vzdělání, které umožňuje studium pouze v uměleckých oborech vysokých škol nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou, které umožňuje vstup na celou terciální úroveň. Oblast středního školství a vzdělávání v konzervatoři upravuje školský zákon z roku 2004. Stanovuje působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. Střední školství rozvíjí vědomosti a dovednosti získané v základním vzdělání a vytváří předpoklady pro plnoprávní osobní a občanský život.

Terciální sektor vzdělávání se člení na vzdělávání vysokoškolské a vyšší odborné. Vysokoškolské vzdělání poskytují tradičně vysoké školy a vyšší odborné vzdělání organizují prakticky zaměřené vyšší odborné školy nebo konzervatoře.

Roku 2001 byla striktně zavedena třístupňová struktura vysokoškolského vzdělávání:

- Bakalářský studijní program
- Magisterský studijní program
- Doktorský studijní program

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Všeobecným cílem je studentům poskytnout odpovídající profesní kvalifikaci a připravit je na výzkumnou práci. Vysoké školy mohou být z hlediska zřizovatele veřejné, státní (pouze vysoké školy vojenské a policejní) a soukromé (MŠMT, 2013)

Názorné schéma struktury školství je zobrazeno v Příloze 2.

Dále u nás existují alternativní školy, které jsou někdy nazývány školy hrou. Mají jiné metody a organizaci výuky a skutečně se snaží o přiblížení učiva formou hry. Nejtypičtějšími znaky alternativních škol jsou vyučování bez zvonění, ale podle momentálního zaujetí dětí, spolupráce s rodinou dítěte, propojování předmětů (lepší pochopení souvislostí), přátelský vztah mezi učitelem a dítětem a slovní hodnocení.

V České republice jsou dostupné tyto alternativní školy:

- Waldorfská škola (MŠ, 1. a 2. stupeň ZŠ, SŠ)
- Montessori (MŠ, 1. a 2. stupeň ZŠ)
- Daltonská (MŠ, 1. a 2. stupeň ZŠ, SŠ)
- Začít spolu (MŠ, 1. stupeň ZŠ)
- Zdravá škola (MŠ, 1. a 2. stupeň ZŠ, SŠ)
- Integrovaná tematická výuka (MŠ, 1. stupeň ZŠ)
- Domácí vzdělávání (1. stupeň ZŠ)

(Alternativní školy, 2013)

4.7 Legislativní rámec školství v České republice

Legislativní rámec školství obsahuje nejdůležitější dokumenty upravující fungování školství v České republice.

Základní principy, jimiž se řídí poskytování vzdělání, jsou obsahem Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky.

V článku 33 listina říká:

- „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.
- Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.“

Vzdělání národnostním menšinám zaručuje znění článku 24:

- „Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též právo na vzdělání v jejich jazyku.“

Základní úpravu oblasti školství zajišťuje Školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborným aj. vzdělání), který nahradil 3 předchozí mnohokrát novelizované zákony: školský, o školských zařízeních a o státní správě a samosprávě ve školství. Tento zákon upravuje veškerou výchovu a vzdělávání ve školách a školských zařízeních s výjimkou vzdělávání poskytovaného vysokými školami a ústavní výchovy. Podrobnější úpravu dílčích problémů vzdělávání obsahují vyhlášky, některé záležitosti jsou upravovány nařízeními vlády. Zákony, vyhlášky a nařízení vlády jsou zveřejňovány ve Sbírce zákonů ČR.

Od roku 1999 je zvláštním zákonem řešeno i financování soukromých škol, které bylo dříve upravováno nařízením vlády, zatímco financování církevních škol upravuje od roku 2005 školský zákon.

Zákon o vysokých školách upravuje celospolečenské cíle a funkci vysokých škol, kompetence státní správy a vysokých škol, stanoví druhy vysokých škol, jejich financování a hospodaření, studium, jeho typy a průběh, práva a povinnosti studujících, postavení a pracovněprávní vztahy akademických pracovníků. Od svého schválení v roce 1998 byl nesčetněkrát novelizován (MŠMT, 2013).

5 STRUKTURA ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Tato kapitola je zaměřena vývoj počtu škol, tříd a studentů ve všech stupních vzdělání. Časové řady začínají školním rokem 1995/1996. Sestavovat data za delší časový úsek není možné, neboť během let se měnila metodika sběru dat a údaje by byly nesrovnatelné a zkreslené.

5.1 Preprimární vzdělání

Tab. 3: Vývoj počtu MŠ, tříd a dětí v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

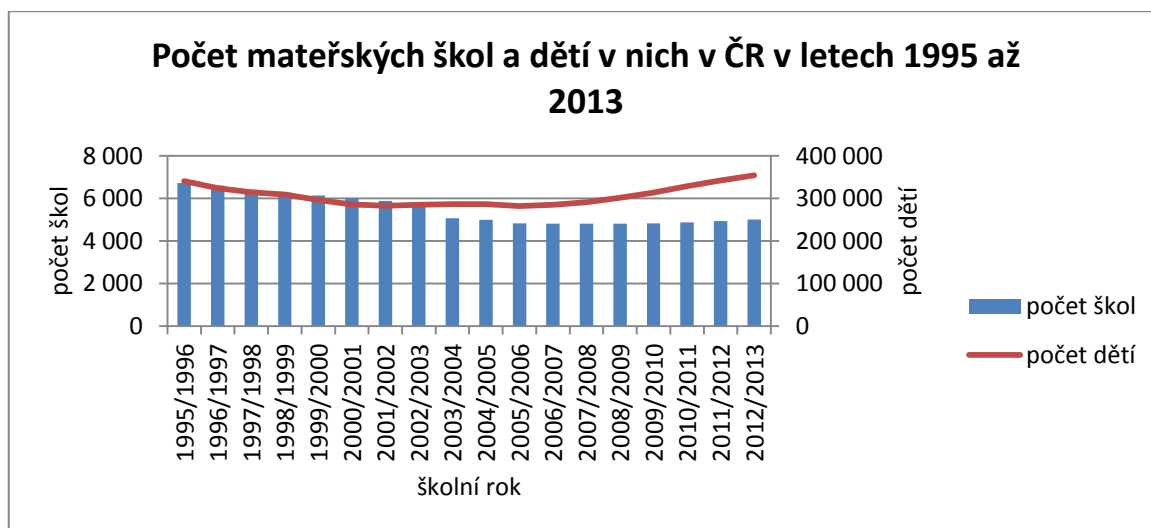
Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků
1995/1996	6 728	15 358	340 943
1996/1997	6 608	15 029	324 310
1997/1998	6 413	14 461	314 377
1998/1999	6 270	14 125	309 380
1999/2000	6 141	13 605	296 630
2000/2001	6 013	13 202	286 147
2001/2002	5 881	12 970	282 642
2002/2003	5 795	12 881	284 950
2003/2004	5 067	12 797	286 340
2004/2005	4 994	12 689	286 230
2005/2006	4 834	12 409	282 183
2006/2007	4 815	12 494	285 419
2007/2008	4 808	12 698	291 194
2008/2009	4 809	13 035	301 620
2009/2010	4 826	13 452	314 008
2010/2011	4 880	13 988	328 612
2011/2012	4 931	14 481	342 521
2012/2013	5 011	14 972	354 340

Zdroj: ÚIV, 2013

Z tabulky je patrné, že počet mateřských škol se mezi školními roky 1995/1996 a 2012/2013 snížil o 1717 škol, tedy o 1/4. Od počátku zkoumaného období po školní rok 2007/2008 se počet škol neustále snižoval, ovšem od školního roku 2008/2009 se počet škol začal lehce navyšovat. Na konci zkoumaného období činil přírůstek 203 zařízení. Vývoj počtu žáků klesal pouze po školní rok 2001/2002. Od následujícího školního roku počet žáků navštěvujících preprimární vzdělání opět roste. Jedinou výjimkou je rok 2005/2006, kdy je počet dětí nižší než v předešlém roce. Počet mateřských škol pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami klesá. Důvodem je snaha zařadit děti s pouze lehkým postižením do klasických škol. Počet tříd ve školách

se odvíjí podle počtu žáků, ale třídy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami se ruší.

Dle ústavu pro informace ve vzdělání je největším zřizovatelem mateřských škol obec. Druhými nejčastějšími se staly mateřské školy soukromé, jejichž počet se během zkoumaného období téměř ztrojnásobil.

Graf 1: Porovnání vývoje počtu mateřských škol a jejich žáků v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

5.2 Základní vzdělání

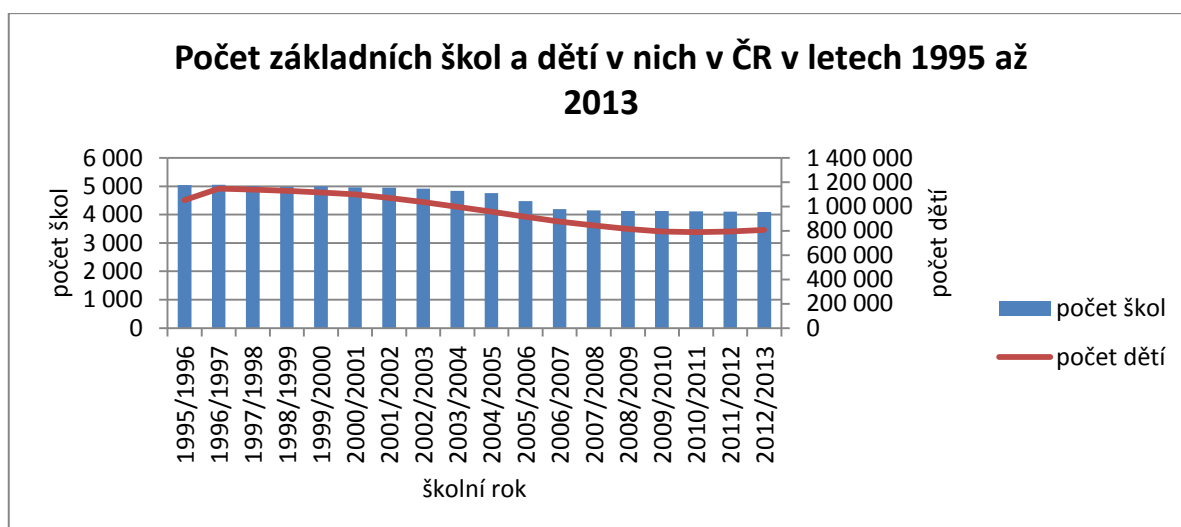
Tab. 4: Vývoj počtu ZŠ, tříd a žáků v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Počet škol	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků
1995/1996	5 039	50 908	1 052 389
1996/1997	5 054	54 649	1 148 971
1997/1998	5 010	54 107	1 140 272
1998/1999	4 976	53 843	1 129 639
1999/2000	5 001	53 646	1 117 254
2000/2001	4 969	53 192	1 101 288
2001/2002	4 957	52 374	1 071 049
2002/2003	4 918	51 267	1 036 632
2003/2004	4 838	49 740	998 026
2004/2005	4 765	47 620	958 203
2005/2006	4 474	45 769	916 575
2006/2007	4 199	44 527	876 513
2007/2008	4 155	43 433	844 863
2008/2009	4 133	42 498	816 015
2009/2010	4 125	41 941	794 459
2010/2011	4 123	41 720	789 486
2011/2012	4 111	42 105	794 642
2012/2013	4 095	41 739	807 950

Zdroj: ÚIV, 2013

Počet základních škol se mezi školními lety 1995/1996 a 2012/2013 snížil, celkem o 944 škol, úbytek se rovná 19 procentním bodům. Podobný vývoj mají i třídy ve školách. Je to způsobeno nuceným zavíráním škol z důvodu ubývání žáků ve věku 6 až 15 let. Klesající počet dětí je důsledkem nepřívětivého demografického vývoje způsobeného druhým demografickým přechodem, který v České republice probíhá od 90. let 20. století. Ovšem od školního roku 2011/2012 je zjevný mírný růst žáků ve věku povinné školní docházky. Zda bude tento trend pokračovat i nadále, tak opět dojde k navýšení počtu tříd ve školách a zřejmě i k obnovení zavřených škol.

Podle ústavu pro informace ve vzdělání je po celé sledované období největším zřizovatelem základních škol obec a dále pak kraj. Stále více přibývá základních škol v soukromém resortu a ubývá základních škol zřizovaných MŠMT.

Graf 2: Porovnání vývoje počtu základních škol a jejich žákův ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

5.3 Střední vzdělání

Tab. 5: Vývoj počtu SŠ, tříd a studentů v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

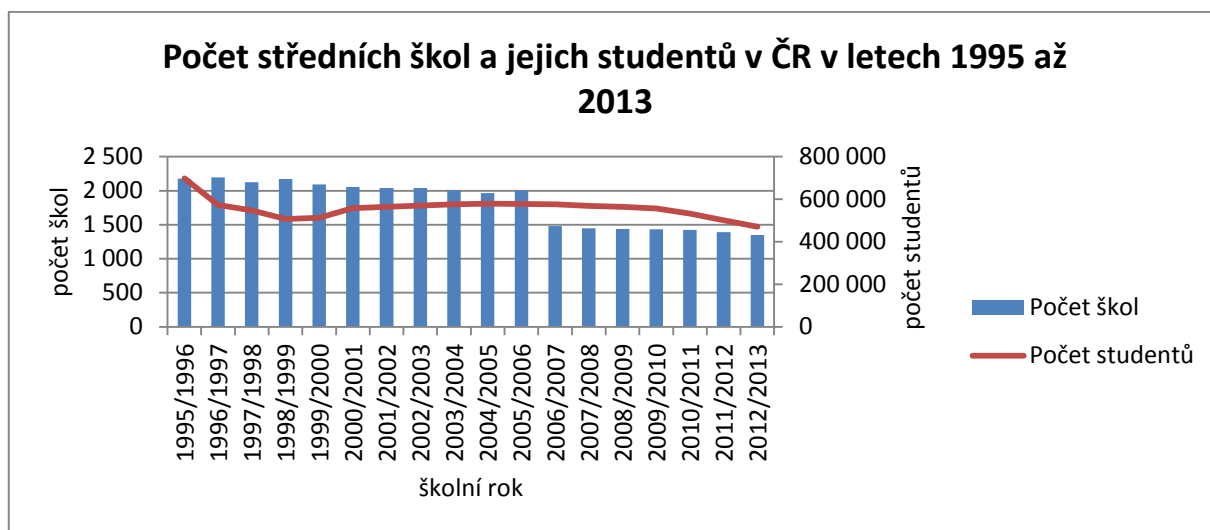
Školní rok	Počet škol			Počet tříd			Počet studentů		
	celkem	gymnázia	odb. vz.	celkem	gymnázia	odb. vz.	celkem	gymnázia	odb. vz.
1995/1996	2 179	365	1 814	23 682	4 745	18 937	697 643	132 580	565 063
1996/1997	2 196	371	1 825	24 057	4 583	19 474	573 359	126 355	447 004
1997/1998	2 126	368	1 758	22 610	4 557	18 053	547 022	126 812	420 210
1998/1999	2 172	359	1 813	21 167	4 592	16 575	506 546	126 374	380 172
1999/2000	2 090	349	1 741	21 514	4 627	16 887	512 530	127 738	384 792
2000/2001	2 054	351	1 703	23 124	4 994	18 130	558 526	138 042	420 484
2001/2002	2 040	350	1 690	23 176	4 978	18 198	563 437	137 752	425 685
2002/2003	2 039	347	1 692	23 344	5 153	18 191	569 830	142 349	427 481
2003/2004	2 006	348	1 658	23 484	5 167	18 317	576 615	143 288	433 327
2004/2005	1 966	349	1 617	23 505	5 165	18 340	579 505	143 511	435 994
2005/2006	2 004	354	1 650	23 426	5 198	18 228	577 605	144 605	433 000
2006/2007	1 482	361	1 121	23 416	5 232	18 184	576 585	145 450	431 135
2007/2008	1 447	373	1 074	23 379	5 246	18 133	569 267	146 370	422 897
2008/2009	1 438	377	1 061	23 357	5 263	18 094	564 326	146 021	418 305
2009/2010	1 433	379	1 054	23 260	5 248	18 012	556 260	143 851	412 409
2010/2011	1 423	372	1 051	22 904	5 158	17 746	532 918	139 066	393 852
2011/2012	1 393	371	1 022	21 986	5 081	16 905	501 220	134 965	366 255
2012/2013	1 347	369	978	20 918	4 975	15 943	470 754	131 013	339 741

Zdroj: ÚIV, 2013

U středního školství je pozorován odlišný vývoj u gymnázií a u škol s odborným vzděláním. Zatímco počet gymnázií je po celé sledované období téměř konstantní, počet škol s odborným vzděláním se snížil téměř na polovinu. Nejmarkantnější snížení počtu škol s odborným vzděláním lze pozorovat mezi školními roky 2005/2006 a 2006/2007, úbytek činil 529 zařízení. Příčinou snížení je jednak uzavření některých škol, ale převážně je to zapříčiněno značným fúzováním středních odborných škol a středních odborných učilišť. Znepokojující je značné snížení studentů středního školství. Od školního roku 1995/1996 se jejich počet snížil téměř o 227 000, což představuje třetinu původního počtu studentů. Opět je to způsobeno nepříznivým demografickým vývojem, konkrétně sníženou porodností od druhé poloviny 90. let 20. století do prvního desetiletí století současného, kdy se roční počet živě narozených pohyboval mezi 90 000 až 100 000 dětí (ČSÚ, 2013). Jelikož v současnosti porodnost stále roste, je zřejmé, že do 10 let se počet studentů středoškolského vzdělání opět navýší.

Největším zřizovatelem středního školství je kraj. Druhý nejvyšší počet středních škol je soukromých a jejich množství stále roste (ÚIV, 2013).

Počty studentů středních škol podle jednotlivých studijních oborů ve školním roce 2009/2010 je možné porovnat v Příloze 3.

Graf 3: Porovnání vývoje počtu středních škol a jejich studentů v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

5.4 Vyšší odborné vzdělání

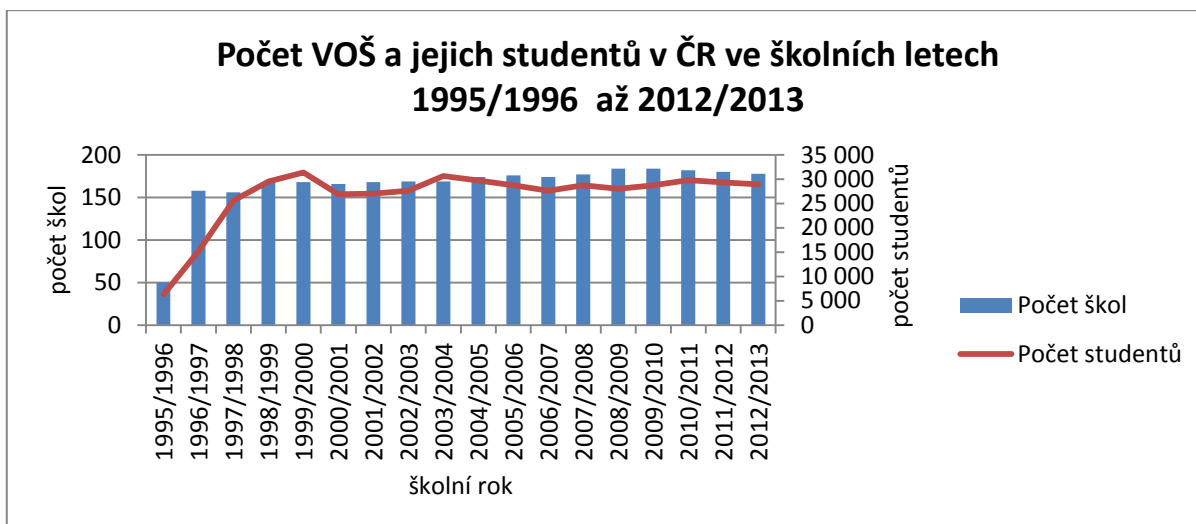
Tab. 6: Vývoj počtu VOŠ a jejich studentů v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Školní rok	Počet škol	Počet studentů
1995/1996	50	6 302
1996/1997	158	15 184
1997/1998	156	25 586
1998/1999	168	29 566
1999/2000	168	31 376
2000/2001	166	26 913
2001/2002	168	27 072
2002/2003	169	27 620
2003/2004	169	30 681
2004/2005	174	29 759
2005/2006	176	28 792
2006/2007	174	27 650
2007/2008	177	28 774
2008/2009	184	28 027
2009/2010	184	28 749
2010/2011	182	29 800
2011/2012	180	29 335
2012/2013	178	28 980

Zdroj: ÚIV, 2013

Počet vyšších odborných škol v ČR se mezi školními roky 1995/1996 a 1998/1999 zvýšil o 118 zařízení, to znamená téměř zčtyřnásobení původního stavu. Bylo to způsobeno zákonem z roku 1996, který rozšířil nabídku vzdělávání pro absolventy středních škol a o nový typ škol byl obrovský zájem. Od školního roku 1999/2000 je počet škol téměř shodný. V současnosti se jich eviduje 178. Počet studentů ve sledovaném období podléhá stejnému trendu jako vývoj škol. První tři školní roky rapidně rostl a po zbytek období osciluje kolem hodnoty 30 000 studentů.

Největším zřizovatelem VOŠ je kraj. Dále existují školy soukromé a církevní. (ÚIV, 2013).

Graf 4: Porovnání vývoje počtu vyšších odborných škol a jejich studentů v ČR ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

5.5 Vysoké školy

Od roku 2000 do roku 2012 počet studentů vysokých škol (bakalářské, magisterské a doktorské studium) v České republice neustále narůstal až na současných téměř 400 tisíc. Počet studentů na vysokých školách v tomto období vzrostl téměř dvojnásobně a to z hodnoty 190tisíc studentů v roce 2000 (MŠMT, 2013). Počty studentů v jednotlivých školních letech jsou vypsány v tabulce č. 7.

Důvodem rapidního nárůstu studentů vysokých škol je lepší uplatnění a vyšší finanční ohodnocení na trhu práce vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Další příčinou je rychlý vznik nových studijních oborů – každý si vybere studijní obor, který ho zajímá. Počty studentů vysokých škol podle oboru vzdělávání v letech 2001 a 2010 je možné porovnat v Příloze 4.

Tab. 7: Počet studentů vysokých škol v ČR v letech 2000 až 2012 (k 31. 12.)

Rok	Počet studentů
2000	190 209
2001	203 461
2002	220 189
2003	243 723
2004	264 792
2005	289 455
2006	316 177
2007	343 941
2008	368 048
2009	389 044
2010	396 047
2011	392 176
2012	381 272

Zdroj: MŠMT, 2013

Největší vysoké školy v ČR a stav jejich studentů ve školním roce 2011/2012:

- Univerzita Karlova v Praze 49 514 studentů
- Masarykova univerzita v Brně 39 742 studentů
- České vysoké učení technické v Praze 22 432 studentů
- Univerzita Palackého v Olomouci 22 367 studentů
- Vysoké učení technické v Brně 22 295 studentů
- Česká zemědělská univerzita v Praze 21 728 studentů
- Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava 21 313 studentů

Zdroj: ČSÚ, 2013

6 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ V PARDUBICKÉM KRAJI

6.1 Vývoj školství do konce 19. století

První zmínky o gymnáziích v současném Pardubickém kraji pocházejí z počátku 19. století. Litomyšlské gymnázium patřilo na počátku devatenáctého století kvalitou i velikostí k prvním ústavům v zemi. K tomu přispěl i fakt, že roku 1802 zde byl obnoven veřejný filosofický ústav. (Marešová Kesselgruberová, 2010). Roku 1803 bylo provizorně zřízeno gymnázium v Moravské Třebové, ovšem oficiálně bylo otevřeno až o rok déle. (Gymnázium Moravská Třebová, 2013).

K dalšímu rozvoji vzdělání dochází v druhé polovině 19. století, kdy je roku 1863 otevřeno nižší reálné gymnázium v Chrudimi, které je roku 1871 postátněno a rozšířeno na vyšší gymnázium s osmi třídami (Gymnázium Josefa Ressela, 2013). V sedmdesátých letech byla postátněna i gymnázia v Litomyšli a Moravské Třebové. Školy byly postátněny z důvodu vydání nového říšského zákona o školách národních, který byl vydán dne 14. května 1869 (Váňová, 1986). Dále bylo roku 1879 zřízeno obecné gymnázium ve Vysokém Mýtě, které bylo postátněno roku 1895 (Gymnázium Vysoké Mýto, 2013).

V tomto období dochází i k rozvoji odborně zaměřených škol. Roku 1862 byla v Chrudimi otevřena dvouletá hospodářská škola spravující pozemky využívané jako zkušební plochu odrůd. Dále škola k výuce používala botanickou a zelinářskou zahradu, ovocnou školkou, chmelnice a vinice. Roku 1885 byla škola rozšířena na tříletou střední školu zemědělskou (SZEŠ Chrudim, 2013). Další prakticky zaměřenou školou byla nově otevřená obchodní akademie v Chrudimi. S rozvojem železnice v 2. polovině 19. století dochází k přípravě železničních učňů v České Třebové, která je významným železničním uzlem (Pilgr, 2011). Jinou prakticky zaměřenou střední školou byla střední škola zemědělsko – potravinářská založená v Poličce roku 1891 (SOŠ a SOU Polička, 2013). O rok později vzniká v tradičním textilním městě Ústí nad Orlicí C. K. odborná škola tkalcovská s dvouletým studiem. Důvodem zřízení této školy byl zásadní přelom v ústecké textilní výrobě. Dosavadní cechovní výroba byla nahrazena strojovou výrobou soustředěnou do továren a tak bylo třeba odborně vyškolených pracovníků pro řízení výroby (SŠUP Ústí nad Orlicí, 2013).

Na konci 19. století dochází k rozvoji melioračních úprav půd v českých zemích, které si žádají výchovu odborných melioračních mistrů, kteří by tyto úpravy

kvalifikovaně prováděli. Díky vytrvalému úsilí Hospodářského spolku pro okres vysokomýtský, zřizuje Zemský výbor Království českého usnesením Zemského sněmu z 24. května 1897 ve Vysokém Mýtě speciální dvouletou rolnicko - lukařskou školu s celoročním vyučováním. Již v prvních letech existence školy se společná výuka zemědělských a melioračních předmětů ukázala jako nevyhovující, a proto Zemský výbor rozhodl o rozdělení původní školy na školy dvě, a to dvouletou rolnickou a dvouletou školu lukařskou (VOŠS a SŠS Vysoké Mýto, 2013). Poslední odborně zaměřenou školou, která v kraji vznikla do konce 19. století, byla C. K. státní průmyslová škola v Pardubicích. Škola měla 2 obory – dvouletý stavební a dvouletý strojnický (SPŠ Chrudim, 2013).

6.2 Vývoj školství od počátku 20. století po rok 1948

V důsledku hospodářského a společenského rozvoje v České Třebové na počátku 20. století stoupla potřeba vychovávat všestranně vzdělané lidi, proto zde byla roku 1909 zřízena státní reálka. Ze stejného důvodu bylo v Pardubicích o rok později otevřeno dívčí reálné gymnázium Boženy Němcové (Gymnázium Pardubice, 2013). S příchodem první světové války byli někteří členové pedagogického sboru reálky v České Třebové nuceni narukovat na frontu. Což by jeden z důvodů dočasného uzavření reálky. Stejný osud postihl i další gymnázia v kraji. Gymnázium ve Vysokém Mýtě bylo zabráno jako noclehárna pro vojáky a gymnázium v Chrudimi sloužilo jako vojenská nemocnice. Po válce byla škola opět otevřena a roku 1929 byla výnosem ministerstva školství a osvěty přeměněna na reálné gymnázium (Dvořáková, 2013). Roku 1919 byl v Poličce přeměněn učitelský ústav na reálné gymnázium (Gymnázium Polička, 2013). Během druhé světové války došlo na gymnáziích k patrným změnám. Některé školy byly nuceny opustit školní budovu a přerušit vyučování jiným znamenala výuku ideologie třetí říše upravením osnov. Ve školách byl zrušen dějepis, bylo posíleno vyučování německého jazyka a osnovy humanitních věd byly změněny.

Po skončení války bylo výnosem ministerstva školství a osvěty zřízeno gymnázium ve Svitavách. Škola byla situována do bývalé německé reálky (Báča, 2008).

O rok později bylo otevřeno reálné gymnázium v Ústí nad Orlicí (Gymnázium Ústí nad Orlicí, 2013).

První odborně zaměřená škola ve 20. století byl ústav pro vzdělávání učitelek v Litomyšli. Od roku 1919 se stal koedukačním, neboť ke studiu přijímal i chlapce. O dva roky později byla škola zestátněna a přijala název Koedukační ústav učitelský v Litomyšli. Rozvíjející se škola byla narušena nacistickou okupací a během druhé světové války musela zůstat zavřena (VOŠPSPGŠ, 2013).

V této době vzrůstá poptávka po kvalifikovaných administrativních pracovnících, proto vznikají obchodní akademie. Roku 1916 byla založena Veřejná obchodní škola města Pardubic pro dívky. O rok později se již otevřely první třídy i pro chlapce (OA Pardubice, 2013). V roce 1920 byla zřízena další obchodní akademie v Chocni. A poslední škola tohoto typu byla založena ve Svitavách v roce 1947.

V roce 1945 v kraji vznikají další dvě odborně zaměřené školy. Tříletá učňovská škola ve Svitavách všeobecného typu vzdělávala v oblastech kovovýroby, textilní výroby, zpracování dřeva, zpracování potravin a obchodu či služeb (SOU Svitavy, 2013). Dále pak Základní odborná škola v Hylvátech (část Ústí nad Orlicí), která studenty připravovala současně na několik rozličných profesí (SŠ automobilní Ústí nad Orlicí, 2013).

V roce 1946 byla přeměněna dvouletá škola lokařská ve Vysokém Mýtě na čtyřletou střední školu s maturitou jako Vyšší škola vodotechnická (VOŠS a SŠS Vysoké Mýto, 2013). V témže roce byla na popud požadavků chemických podniků v Pardubicích založena dvouletá Střední průmyslová škola chemická (SPŠCH Pardubice, 2013).

6.3 Vývoj školství mezi lety 1948 až 1989

6.3.1 Střední školství

V důsledku komunistického převratu v únoru 1948 dochází mezi lety 1948 až 1989k rozvoji odborně zaměřeného školství. Jediná všestranně vzdělávací škola byla zřízena roku 1954 v Holicích, jednalo se o jedenáctiletou střední školu, která byla v roce 1968 přeměněna na gymnázium (Gymnázium Holice, 2013). V tomto období ovšem dochází k zásadním změnám na již vzniklých školách. Podle zákona o jednotném

školsství z roku 1948 byly všechny školy postátněny a osmileté studium na gymnáziích bylo zkráceno na čtyřleté. Délka studia byla v těchto časech poměrně často upravována nově vydávanými školskými zákony.

Roku 1948 byla otevřena dvouletá mistrovská škola elektrotechnická v Pardubicích, která se v roce 1951 přeměnila na Vyšší průmyslovou školu elektrotechnickou v Pardubicích (SPŠE Pardubice, 2013). Ve stejném roce vzniká v Letohradě střední průmyslová škola a střední odborné učiliště s obory zámečnický, nástrojař, soustružník a elektromechanik. Ve školním roce 1955/1956 proběhla přístavba dílen pro soustružníky a frézaře a vzniká 5 samostatných učeben odborného výcviku. Od školního roku 1957/1958 je škola přeměněna na Odborné učiliště n. p. OEZ Letohrad, které vyučuje žáky nejen pro svůj podnik, ale i pro další, např.: MEZ Náchod, Elektrotechnika Hradec Králové, Strojtex Česká Třebová, Tesla Králupy a mnoho dalších (PSŠ Letohrad). Další školou vzniklou v roce 1951 je Střední odborné učiliště stavební v Pardubicích řízené podnikem VHJ Pozemní stavby n. p. (SPŠS Pardubice, 2013). V roce 1958 je založena Učňovská škola v Chrudimi s obory zedník, mlynář, pletač, šička, kuchař a číšník. V roce 1973 je na škole zrušen obor zedník a v roce 1980 byla škola přeměněna na Střední odborné učiliště obchodní (SOŠ a SOU obchodu a služeb Chrudim, 2013). Roku 1978 vzniká první konzervatoř v kraji. Konzervatoř Pardubice je zaměřena na výuku hry na klavír, varhany, housle, violu, violoncello, kontrabas, flétnu, hoboje, klarinet, fagot, lesní roh, trubku, pozoun, tubu, bicí nástroje, akordeon, kytaru a dále dirigovaný a sólový zpěv (Konzervatoř Pardubice, 2013). O rok později vzniká Střední zdravotnická škola v Ústí nad Orlicí s obory zdravotní sestra, dětská sestra a ošetřovatelka. Škola také nabízela dvouleté pomaturitní kvalifikační studium pro zdravotní sestry (SZŠ Ústí nad Orlicí, 2013).

V některých již vzniklých odborně zaměřených školách dochází v tomto období k podstatným změnám. Roku 1948 přechází dosud zemědělská škola ve Vysokém Mýtě do oboru škol průmyslových pod názvem Vyšší průmyslová škola vodotechnická, v roce 1953 je opět přejmenována, tentokrát na Vyšší průmyslovou školu stavební s oborem vodohospodářské stavby. A konečně v roce 1964 je přejmenována na Střední průmyslovou školu stavební (VOŠS a SŠS Vysoké Mýto, 2013). V odborné škole v Hylvátech vzniklo v roce 1949 středisko pro výchovu dorostu v oborech automechanik a elektromechanik. Od roku 1967 bylo součástí výuky řízení motorových

vozidel, které prováděla nově vzniklá autoškola. K roku 1979 byla při škole otevřena autoservisní opravna (SŠ automobilní Ústí nad Orlicí, 2013). V roce 1949 vedla naléhavá potřeba odborné výchovy dorostu pro nově založený strojírenský závod ke zřízení Střediska pracujícího dorostu TOS, které provádělo dílenskou výuku učňů. Po roce 1950 dochází k z odbornění školy na kovodělné profese (SOU Svitavy, 2013). V roce 1958 vzniká Učňovská škola v České Třebové, která se v roce 1962 mění na Odborné učiliště s obory elektrotechnika a strojírenství se zaměřením na železniční dopravu. Od roku 1980 se škola jmenuje Střední odborné učiliště železniční (Pilgr, 2011).

6.3.2 Vysoké školství

Vznik jediné vysoké školy v kraji se datuje k 27. červnu 1950. Ovšem první plány zřídit v Pardubicích vysoké školství sahají do období prvních měsíců po skončení druhé světové války, kdy iniciativně vystoupily chemické podniky s návrhem vybudování Vysoké školy chemické přímo v Pardubicích. V roce 1953 se status školy změnil a nařízením vlády vznikla Vysoká škola chemicko – technologická, v jejímž čele stál rektor. Vysoká škola se rychle rozvíjela a čtyřleté studium bylo prodlouženo na pětileté. Studenti si mohli vybírat ze sedmi specializací chemie a technické chemie. Na škole působil mnoho významných vědců a pedagogů (např.: významný analytik doc. Jan Wanka), kteří se stali zakladateli prvních specializovaných kateder vysoké školy (Pospíchal, 2012).

7. SOUČASNÝ STAV ŠKOLSTVÍ V PARDUBICKÉM KRAJI

7.1 Determinanty vývoje školství po roce 1989

Polistopadové události zapříčinily změnu v sociálně-ekonomickém prostředí společnosti, což se odrazilo na vývoji české vzdělávací soustavy. Obecně lze tento vývoj charakterizovat demokratizací a decentralizací vzdělávání. Byl zrušen státní monopol na vzdělání, čímž byl umožněn vznik soukromých a církevních škol. Vzdělávací systém se značně diverzifikoval – vznikaly nové studijní obory. Dále byla posílena správní, ekonomická a pedagogická autonomie škol. V roce 1996 byla rozšířena nabídka terciálního vzdělání pro absolventy oborů středních škol ukončených maturitní zkouškou o vyšší odborné školy, které poskytují vyšší odborné vzdělání zakončené absolutoriem (MŠMT, 2013).

Dobrou vypovídací hodnotu o vývoji školství má také struktura zaměstnanosti, která v jednotlivých sektorech v Pardubickém kraji zastává odlišný trend než je to tomu na území celé České republiky. Celorepublikově je zřejmý celkový přesun pracovních sil z priméru a sekundéru do terciéru. Ovšem v Pardubickém kraji se pracovní síly přesunují z priméru a terciéru do sekundéru.

Tab. 8: Zaměstnanost podle sektorů hospodářství v ČR a Pardubickém kraji v letech 2000 a 2012

2000	ČR	Pk kraj	2012	ČR	Pk kraj
primér (%)	4,9	6,6	primér	3,1	5,1
sekundér (%)	39,5	38,9	sekundér	38,1	44,2
terciér (%)	55,6	54,4	terciér	58,5	50,7

Zdroj: ČSÚ, 2013

Z toho vyplývá, že výuka technických oborů v Pardubickém kraji je velmi perspektivní a jejich absolventi mají možnost dobrého uplatnění na trhu práce.

7.1.1 Demografický vývoj

Demografický vývoj po roce 1989 lze bezesporu také řadit mezi velmi důležité determinanty vývoje školství. Tento ukazatel určuje změny počtů žáků ve školách a s tím související otevírání či uzavírání nových tříd. Dalším důsledkem při úbytku žáků může být podfinancování školy, které ji donutí k fúzi s jinou školou.

Od roku 1995 do roku 2005 počet obyvatel nepatrně klesal i přes to, že v tomto období převažují přistěhovalí nad vystěhovalými (Tab. 8). Úbytek je dán poměrně vysokým každoročním přirozeným úbytkem obyvatel. Celkově se v tomto časovém úseku snížil počet obyvatel o 5 124, což představuje úbytek pouze 1 procentní bod. Od roku 2006 populace díky kladnému přirozenému přírůstku a kladnému migračnímu saldu roste. V roce 2012 nabýval počet obyvatel v Pardubickém kraji hodnotu 516 409, což je 5 732 obyvatel více než na začátku zkoumaného období (přírůstek o 1 procentní bod).

Tab. 8: Stav a pohyb obyvatelstva v Pardubickém kraji v letech 1995 až 2012 (k 31.12.)

rok	počet obyvatel	živě narození (‰)	zemřelí (‰)	přirozený přírůstek (‰)	přistěhovalí (‰)	vystěhovalí (‰)	migrační saldo (‰)
1995	510 677	9,7	11,5	-1,8	6,5	5,7	0,8
1996	509 893	9,1	10,6	-1,5	6,3	5,3	1
1997	509 681	9,4	10,4	-1	6,4	5,7	0,7
1998	509 494	9,3	10,4	-1,1	6,2	5,6	0,6
1999	508 964	9,3	10,6	-1,3	5,9	5,9	0
2000	508 542	9,1	10,1	-1	6,2	5,5	0,7
2001	507 981	8,8	9,9	-1,1	6,4	7,4	-1
2002	506 849	9,2	10,3	-1,1	8,5	8,7	-0,2
2003	506 389	9,2	10,6	-1,4	9,6	10,2	-0,6
2004	505 193	9,5	10,3	-0,8	9,2	8,8	0,4
2005	505 553	9,7	10,2	-0,5	9,9	7,9	2
2006	506 808	10,4	10,2	0,2	10,9	7,7	-66,1
2007	508 921	11,2	10,1	1,1	15,1	9,1	6
2008	513 703	11,2	9,9	1,3	13,9	7,8	6,1
2009	515 868	10,9	9,7	1,2	9,2	8,2	1
2010	516 776	11,1	10,3	0,8	8,7	7,8	0,9
2011	516 260	10,3	10,4	-0,1	7,6	7,2	0,4
2012	516 409	10,4	10,5	-0,1	8,3	8,2	0,1

Zdroj: ČSÚ, 2013

7.2 Preprimární vzdělání

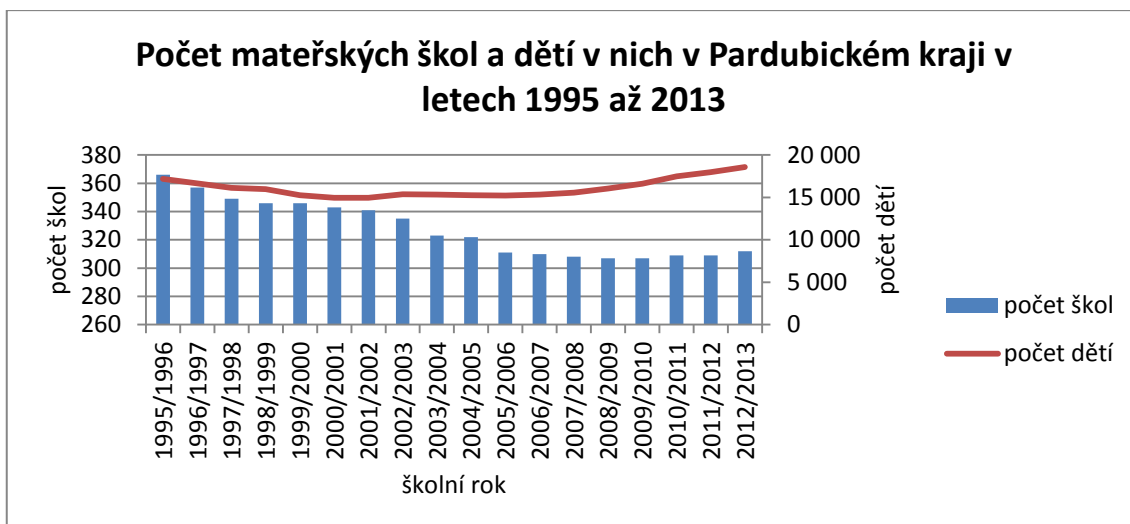
Programy preprimárního vzdělání jsou určeny pro děti od 3 let a jsou nepovinné. Jeho typickým zařízením je mateřská škola zřizovaná obcí, ovšem existují i soukromé subjekty.

V roce 2012/2013 bylo v Pardubickém kraji evidováno 312 mateřských škol, do kterých docházelo 18 572 dětí. Vývoj počtu dětí a mateřských škol je znázorněn v následující tabulce (Tab. 9).

Tab. 9: Vývoj počtu mateřských škol, tříd a dětí v nich v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet dětí
1995/1996	366	776	17 169
1996/1997	357	759	16 667
1997/1998	349	737	16 137
1998/1999	346	735	15 963
1999/2000	346	716	15 277
2000/2001	343	702	14 971
2001/2002	341	688	14 941
2002/2003	335	689	15 360
2003/2004	323	679	15 344
2004/2005	322	679	15 257
2005/2006	311	659	15 235
2006/2007	310	656	15 323
2007/2008	308	659	15 549
2008/2009	307	671	16 047
2009/2010	307	691	16 629
2010/2011	309	725	17 490
2011/2012	309	743	17 994
2012/2013	312	760	18 572

Zdroj: ÚIV, 2013

Graf 5: Porovnání vývoje počtu mateřských škol a dětí v nich v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

7.3 Základní vzdělání

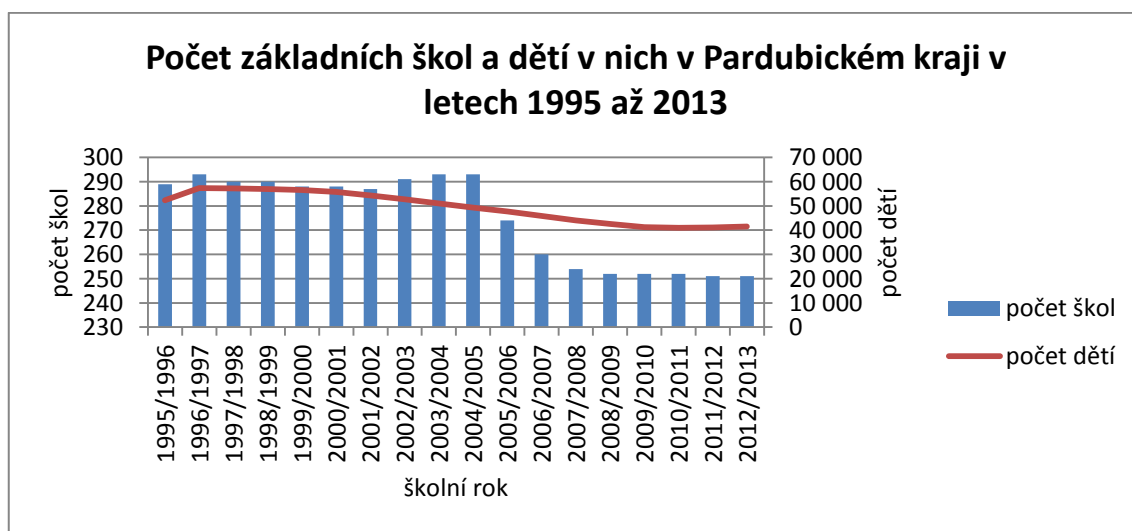
Základní vzdělání zahrnuje primární a nižší sekundární stupeň vzdělání. Základní školy se dělí na 1. stupeň (1. – 5. třída) a 2. stupeň (6. – 9. třída), jejich navštěvováním plní žáci povinnou školní docházku.

Vývoj počtu ZŠ i jejich žáků v Pardubickém kraji má stejně jako je tomu v celé České republice klesavý charakter. Od školního roku 1995/1996 se počet ZŠ snížil o 38 zařízení, což činí 18 procentních bodů. Největší úbytek je patrný po školním roce 2004/2005, kdy vstoupil v platnost nový školský zákon upravující základní vzdělání. Následující školní rok bylo otevřeno o 19 zařízení méně. Počet žáků má také sestupnou tendenci. Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo základní školu v Pardubickém kraji pouze 41 505 žáků. Vývoj počtu škol, tříd a žáků je opět znázorněn v následující tabulce (Tab. 10).

Tab. 10: Vývoj počtu základních škol, tříd a žáků v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků
1995/1996	289	2 488	52 346
1996/1997	293	2 696	57 394
1997/1998	290	2 683	57 184
1998/1999	290	2 690	56 997
1999/2000	288	2 687	56 603
2000/2001	288	2 679	55 756
2001/2002	287	2 660	54 344
2002/2003	291	2 615	52 721
2003/2004	293	2 555	51 016
2004/2005	293	2 459	49 307
2005/2006	274	2 360	47 690
2006/2007	260	2 302	45 852
2007/2008	254	2 258	44 046
2008/2009	252	2 191	42 521
2009/2010	252	2 165	41 266
2010/2011	252	2 146	40 955
2011/2012	251	2 208	41 184
2012/2013	251	2 156	41 505

Zdroj: ÚIV, 2013

Graf 5: Porovnání vývoje počtu základních škol a jejich žáků v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

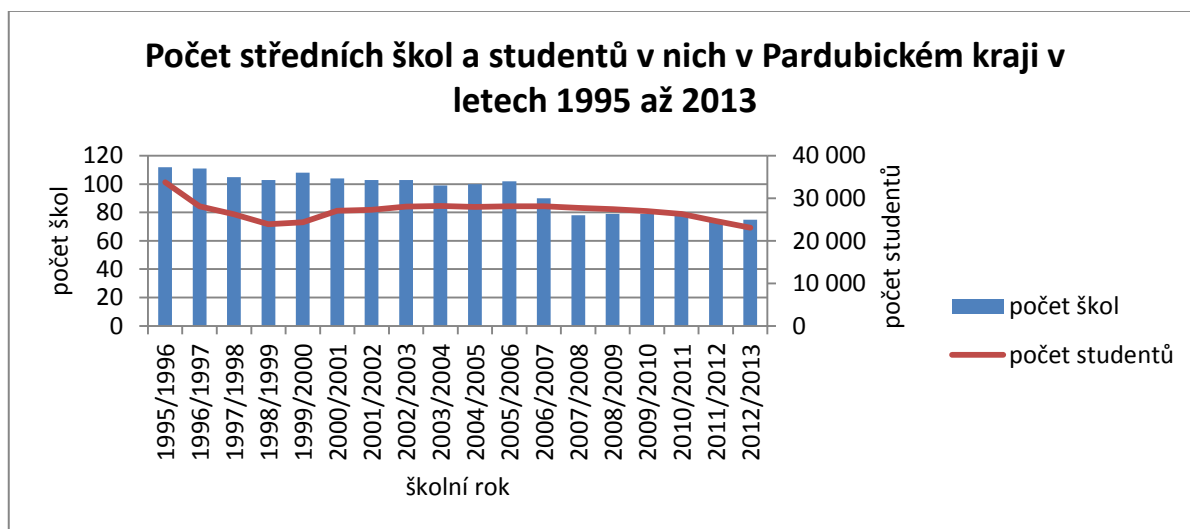
7.4 Střední školy a konzervatoře

Střední školy jsou prvním nepovinným stupněm vzdělání po základních školách. Tento stupeň vzdělání připravuje studenty pro budoucí zaměstnání nebo na studium na vysokých školách. Střední vzdělání poskytují školy se všeobecným zaměřením a s odborným zaměřením. Podle způsobu ukončení se rozlišují střední školy poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s vysvědčením o závěrečné zkoušce. Nejčastěji jsou navštěvována zařízení s denní formou vzdělávání a největším zřizovatelem středoškolského vzdělání je kraj. Z důvodu rozpočtových úspor v kombinaci s nízkou naplněností středních škol byl v posledních letech kraj nucen přistoupit k optimalizaci školské sítě. To je patrné z tabulky 11, kde je evidentní, že celkový počet středních škol se v Pardubickém kraji za zkoumané období snížil o 1/3 a počet studentů se snížil dokonce o 38 procentních bodů. Zajímavé je, že počet gymnázií narostlo 4 zařízení a počet studentů ve školním roce 2012/2013 je pouze o necelé 4 procentní body nižší než na počátku zkoumaného období. Z toho lze vyvodit, že zájem o všeobecné střední vzdělání převažuje nad odborným středním vzděláním.

Tab. 11: Vývoj počtu středních škol, tříd a studentů v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Rok	Počet škol			Počet tříd			Počet studentů		
	celkem	gymnázia	odb. vz.	celkem	gymnázia	odb. vz.	celkem	gymnázia	odb. vz.
1995/1996	112	17	95		216		33 779	6 246	27 533
1996/1997	111	18	93		208		28 097	5 954	22 143
1997/1998	105	19	86		209		26 260	5 941	20 319
1998/1999	103	19	84		213		23 895	5 939	17 956
1999/2000	108	19	89	1 015	220	795	24 337	6 095	18 242
2000/2001	104	20	84	1 111	241	870	27 039	6 681	20 358
2001/2002	103	20	83	1 116	244	872	27 322	6 803	20 519
2002/2003	103	20	83	1 120	257	863	28 047	7 203	20 844
2003/2004	99	20	79	1 127	261	866	28 214	7 310	20 904
2004/2005	100	20	80	1 108	259	849	28 015	7 268	20 747
2005/2006	102	20	82	1 118	256	862	28 102	7 204	20 898
2006/2007	90	21	69	1 118			28 095	7 160	20 935
2007/2008	78	21	57	1 119	256	863	27 739	7 125	20 614
2008/2009	79	21	58	1 125	256	869	27 421	7 061	20 360
2009/2010	79	21	58	1 117	254	863	26 969	6 910	20 059
2010/2011	79	21	58	1 115	249	866	26 314	6 639	19 675
2011/2012	74	21	53	1 062	240	822	24 671	6 305	18 366
2012/2013	75	21	54	1 021	231	790	23 070	6 014	17 056

Zdroj: ÚIV, 2013

Graf 6: Porovnání vývoje počtu středních škol a jejich studentů v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

7.4.1 Gymnázia

Gymnázia jsou střední školy s všeobecným vzděláním, kde většina absolventů pokračuje ve studiu na terciální úrovni. Dle délky trvání se gymnázia dělí na čtyřleté – žáci na tuto školu nastupují po ukončení 9. třídy základní školy osmileté – žáci nastupují po ukončení 5. třídy základní školy. Dále existují šestiletá gymnázia, ale ta v Pardubickém kraji nemají žádné zastoupení.

V současné době se v Pardubickém kraji nachází 20 gymnázií, která jsou rozmístěna v 17 obcích kraje. V obci Pardubice fungují 4 tato zařízení, v dalších 16 obcích se nalézá po jednom gymnáziu. Většina z nich má více než 100 letou tradici. Po roce 1989 přibyla pouze 3 zařízení nabízející gymnaziální vzdělání. V roce 1993 bylo jako obecně prospěšná společnost zřízeno soukromé gymnázium v Letohradě (Gymnázium Letohrad, 2013). Dalším nově vzniklým soukromým zařízením je Anglické gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola, s. r. o. v Pardubicích. Dále vzniklo i církevní gymnaziální zařízení ve Skutči – Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů. Zřizovatelem všech dříve vzniklých gymnázií je kraj.

V rámci okresů největším počtem gymnázií disponuje okres Pardubice a okres Ústí nad Orlicí – oba okresy jsou zastoupeny 6 zařízeními. Okres Svitavy nabízí o 1 zařízení méně a okres Chrudim poskytuje pouze 3 tyto školy. Rozmístění a seznam gymnázií je znázorněn v Přílohách 5 a 6.

Počet studentů gymnázií v Pardubickém kraji ve školním roce 2012/2013 lehce převyšoval hranici 6 000, což je o 4 procentní body méně než ve školním roce 1995/1996. Nejvíce studentů navštěvovalo gymnázia ve školním roce 2003/2004 a to 7 310. Od tohoto roku se počet studentů neustále snižuje.

7.4.2 Ostatní střední školy

Středoškolská infrastruktura Pardubického kraje sahá do druhé poloviny 19. století a největšího vývoje dosáhla v průběhu 20. století, kdy vznikaly obory potřebné pro potřeby regionu. Vznikaly tak převážně obchodní akademie, zdravotnické školy, průmyslové školy a učňovské učiliště při státních podnicích, do kterých učni po vyučení řemesla nastupovali.

Po roce 1989 byl zrušen státní monopol, což dalo vzniknout soukromým školám. Dále se začaly vyvíjet nové studijní obory vyučující například práci

s informačními technologiemi či hotelnictví a cestovní ruch. Vzdělání se stalo součástí trhu práce a školy z důvodu dotací začaly soupeřit o studenty. Studenti začali preferovat spíše prestižní obory středních škol před učilišti. Důsledkem je nekorespondování počtu absolventů středních škol s nabídkami na trhu práce. Příkladem je úbytek kvalitní řemeslné síly a přebytek absolventů různých obchodních akademií.

Od počátku 21. století je důležitým faktorem ve vývoji odborné středoškolské soustavy demografický vývoj. Za posledních 10 let se počet studentů odborných středních škol snížil téměř o 1/5. Díky nepříznivému demografickému vývoji byl kraj nucen přistoupit k optimalizaci středoškolské sítě, tedy k fúzování středních škol za účelem rozpočtových úspor a zkvalitnění výuky.

V letech 2002 – 2004 byly sloučeny tyto střední školy:

- Střední odborné učiliště, Polička, Čs. armády 485 se Střední odbornou školou, Polička, Čs. armády 485
- Středisko praktického vyučování pro potravinářskou výrobu, Jablonné nad Orlicí, A. Hanuše 142 s Odborným učilištěm a Praktickou školou, Žamberk, Tyršova 214;
- Integrovaná střední škola technickohospodářská, Vysoké Mýto se Střední odbornou školou obchodu a služeb a Středním odborným učilištěm, Choceň;
- Střední odborné učiliště zemědělské, Odborné učiliště a Učiliště, Dolní Roveň s Odborným učilištěm a Praktickou školou, Chroustovice

K 1. 7. 2006 byly sloučeny tyto školy:

- Gymnázium Dr. Emila Holuba, Holice, Na Mušce 1110 a Střední průmyslová škola automobilní a SOU automobilní, Holice, Nádražní 301
- SOU technické a U, Chrudim, Na Rozhledně 766, SOU Hlinsko, Adámkova 341 a Střední průmyslová škola strojnická, Chrudim, Čáslavská 973
- SOŠ, SOU a OU Moravská Třebová, Brněnská 41 a SOU a U Svitavy, Nádražní 8
- SOŠ elektrotechnická a strojní a SOU, Pardubice, Do Nového 1131

Zdroj: Pardubický kraj, 2013

SWOT analýza optimalizace:

Silné stránky:

- Zachování vysoké odbornosti škol
- Lepší finanční zabezpečení škol
- Lepší využití prostoru a kapacity škol

Příležitosti:

- Snížením počtu ekonomických oborů se zvýší uplatnění absolventů na trhu práce
- Přemístěním oborů stejného zaměření na vybrané školy se zvýší odborná úroveň absolventů a vybavenost škol
- Zavedením nových oborů do stávajících škol se navýší počet absolventů nedostatkových oborů

Slabé stránky:

- Při nadbytku všeobecného vzdělání je pro uplatnění na trhu práce nutná rekvalifikace
- Redukce oborů pro minimální zájem studentů
- Slabá podpora zaměstnavatelů při náboru učňů do učebních oborů

Hrozby:

- Neochota studentů bydlet na internátech nebo dojíždět velké vzdálenosti
- Vznik soukromých škol zaměřených na atraktivní obory
- Odchod kvalitních pedagogů

V současné době se v Pardubickém kraji vyučuje na 56 středních odborných školách. Tato zařízení jsou situována do 19 obcí po celém kraji. Nejvíce středních odborných škol je zřízeno v okresních městech. Konkrétně v Pardubicích je otevřeno 15 zařízení, v Chrudimi 7, v Ústí nad Orlicí 4 a ve Svitavách 3. Další města, kde je zřízena více, než jedna střední odborná škola jsou Moravská Třebová, Vysoké Mýto, Litomyšl, Lanškroun a Letohrad.

Největším zřizovatelem středního odborného vzdělání je kraj, který zřizuje 45 škol, dále je zde evidováno 11 soukromých škol, které jsou rozmístěny do 5 obcí v kraji. Soukromé střední školy mají převážně ekonomický charakter a vyučuje se na nich cestovní ruch, hotelnictví a podnikání. V Pardubicích je těchto škol zřízeno 7, v Chrudimi 2 a po jedné nalezneme v Litomyšli, Vysokém Mýtě a Letohradě. Církevní střední odborné školy v Pardubickém kraji zastoupeny nejsou.

Státní střední odborné školy poskytují tradiční obory, nejrozšířenější jsou školy technické, zemědělské, stavební, chemické a zdravotnické. Ovšem nachází se zde i velmi raritní zaměření - Střední škola chovu koní a jezdeckví v Kladrubech nad Labem nebo Vojenská střední škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Rozmístění škol a jejich seznam je zobrazen v přílohách 7 až 9. Časové řady vývoje škol jsou k nahlédnutí v přílohách 10 až 13.

Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo v Pardubickém kraji střední odborné vzdělání přes 17 000 studentů, což znamená oproti školnímu roku 1995/1996 úbytek necelé 2/5. Nejvíce studentů navštěvovalo tento druh školy ve školním roce 2006/2007, ale od tohoto jejich počet neustále klesá.

7.4.3 Konzervatoře

V Pardubickém kraji se nachází jediná konzervatoř – Konzervatoř Pardubice. Jedná se o šestiletou odbornou školu uměleckého směru poskytující vyšší odborné vzdělání ve studijních oborech hudba a zpěv. Studenti mohou po 4 letech složit maturitní zkoušku nebo po 6 letech ukončit konzervatoř absolutoriem, kdy absolvent získá diplom s titulem diplomovaný specialista (Konzervatoř Pardubice, 2013).

Ve školním roce 2012/2013 konzervatoř navštěvovalo 154 studentů. Vývoj počtu studentů od školního roku 1995/1996 je možné porovnat v tabulce 12.

Tab. 12: Vývoj počtu studentů na Konzervatoři Pardubice ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Rok	Počet studentů	Rok	Počet studentů
1995/1996	205	2004/2005	234
1996/1997	197	2005/2006	227
1997/1998	224	2006/2007	157
1998/1999	240	2007/2008	
1999/2000	249	2008/2009	
2000/2001	238	2009/2010	154
2001/2002	234	2010/2011	149
2002/2003	239	2011/2012	155
2003/2004	237	2012/2013	154

Zdroj: ÚIV, 2013

7.5 Vyšší odborné školy

O vyšší odborné školy byla nabídka terciálního vzdělání rozšířena v roce 1996. Tento typ škol je určen pro absolventy středních škol ukončených maturitní zkouškou a připravuje je na náročnou odbornou činnost. Délka studia může být dvouletá nebo tříletá. Forma studia je převážně denní, ale existuje také dálková a kombinovaná.

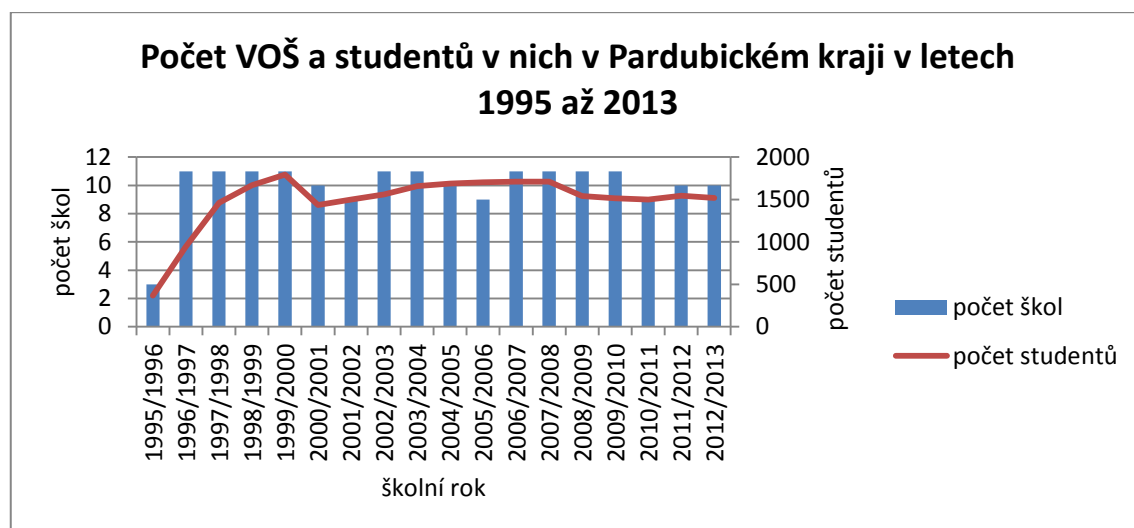
V Pardubickém kraji v současnosti působí 9 VOŠ v 7 obcích Pardubického kraje. Dvě zařízení jsou zřizována soukromě a jsou lokalizována do Pardubic. Zbýlých 7 škol je státních. Školy nejsou rovnoměrně rozmístěny po kraji, ale většina jich je nahromaděna na východě území v okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí. VOŠ v Pardubickém kraji nabízejí technické, zemědělské i ekonomické zaměření. Rozmístění VOŠ v roce 2013 je znázorněno v Příloze 14.

Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo VOŠ v Pardubickém kraji 1 520 studentů. Z tabulky 13 je patrné, že počet studentů navštěvujících VOŠ osciluje kolem hodnoty 1 600.

Tab. 12: Vývoj počtu VOŠ a jejich studentů v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

Školní rok	Počet škol	Počet studentů
1995/1996	3	369
1996/1997	11	945
1997/1998	11	1 461
1998/1999	11	1 668
1999/2000	11	1 795
2000/2001	10	1 437
2001/2002	9	1 499
2002/2003	11	1 560
2003/2004	11	1 657
2004/2005	10	1 687
2005/2006	9	1 705
2006/2007	11	1 711
2007/2008	11	1 711
2008/2009	11	1 542
2009/2010	11	1 514
2010/2011	9	1 499
2011/2012	10	1 545
2012/2013	10	1 520

Zdroj: ÚIV, 2013

Graf 6: Porovnání vývoje počtu VOŠ a jejich studentů v Pardubickém kraji ve školních letech 1995/1996 až 2012/2013

7.6 Vysoké školy

Tato kapitola se zabývá vývojem jediné vysoké školy na území Pardubického kraje – Vysoké školy chemicko-technologické (později Univerzity Pardubice). Její vývoj od založení 27. června 1950 po rok 1989 je nastíněn v kapitole 6.3.2. Významným mezníkem po roce 1989 se stal 17. leden 1991, kdy vedle chemicko-technické fakulty byla nově zřízena Fakulta územní správy. Otevření druhé fakulty byla reakce na akutní potřebu kvalifikovaných odborníků na státní správu a samosprávu. O rok později na škole vznikl Ústav jazyků a humanitních studií, jehož cílem bylo zabezpečit dostatek kvalifikovaných učitelů cizích jazyků pro základní školy. Dne 1. dubna 1993 byla na škole zřízena Dopravní fakulta Jana Pernera. Od 31. března 1994 je Vysoká škola chemicko-technologická přejmenována na Univerzitu Pardubice a i nadále se rozrůstá. V roce 2001 byl Ústav jazyků a humanitních studií přeměněn na Fakultu humanitních studií. O rok později byly založeny další 2 vysokoškolské ústavy – Ústav elektrotechniky a informatiky a Ústav zdravotnických studií. V červenci 2005 se k univerzitě připojila Fakulta restaurování se sídlem v Litomyšli. V prosinci téhož roku byla Fakulta humanitních studií přejmenována na Fakultu filozofickou. V roce 2007 se z Ústavu zdravotnických studií stala Fakulta zdravotnických studií a o rok později vznikla nejmladší Fakulta elektrotechniky a informatiky, která byla transformována z Ústavu elektrotechniky a informatiky. Od února 2009 je součástí univerzity také Centrum materiálového výzkumu (Univerzita Pardubice, 2013).

V současnosti má univerzita 7 fakult a nabízí 69 studijních programů a 131 studijních oborů. Na univerzitě je možné využít prezenční i kombinované formy studia. V roce 2013 využilo prezenční formy studia 81% studentů a kombinované formy 19 % studentů. Do univerzity docházelo v roce 2013 celkem 10 520 studentů, z čehož 74 % navštěvovalo bakalářské studium, 21 % magisterské studium a 5 % doktorské studium. Podíl zahraničních studentů představuje 2,5 %.

Univerzita Pardubice také umožňuje zahraniční program v rámci celoživotního učení Erasmus. Tento program je pod záštitou Evropské unie a podporuje vzdělání studentů a mezinárodní spolupráci. Univerzita Pardubice spolupracuje s 209 univerzitami z 29 zemí světa (Univerzita Pardubice, 2013).

Tab. 13: Počet a podíl studentů v rámci fakult Univerzity Pardubice v roce 2012

Fakulta	Počet studentů	Podíl (%)
Fakulta restaurování	98	0,9
Fakulta filozofická	2 071	19,7
Fakulta chemicko-technologická	2 111	20,1
Fakulta ekonomicko-správní	2 235	21,2
Dopravní fakulta Jana Pernera	2 118	20,1
Fakulta zdravotnických studií	771	7,3
Fakulta elektrotechniky a informatiky	1 116	10,6
Univerzita Pardubice	10 520	100,0

Zdroj: ÚIV, 2013

Tab. 14: Vývoj počtu studentů Univerzity Pardubice od roku 2001 do roku 2012

Rok	Počet studentů	Rok	Počet studentů
2001	4 650	2007	8 957
2002	5 168	2008	9 423
2003	6 148	2009	10 260
2004	6 745	2010	10 602
2005	7 595	2011	10 754
2006	8 443	2012	10 520

Zdroj: ÚIV, 2013

Počet studentů Univerzity Pardubice od roku 2001 do roku 2011 trvale rostl. V roce 2012 je zaznamenán lehký pokles, ale přesto je počet studentů v roce 2012 více než dvojnásobný oproti roku 2001. Tento trend je způsoben rostoucím zájmem o terciální vzdělání a vznikem nových fakult na univerzitě.

Největší zájem je o Fakultu ekonomicko-správní, kterou navštěvuje 21,2 % studentů. Druhou až třetí nejoblíbenější je Fakulta chemicko-technologická a Dopravní fakulta Jana Pernera, které navštěvují 20,1 % studentů. Těsně za nimi se drží Fakulta filozofická s 19,7 % studentů. Fakultu elektrotechniky a informatiky studuje 10,6 procent studentů, Fakultu zdravotnických studií 7,3 % studentů a Fakultu restaurátorskou pouze necelé 1 % studentů.

8 ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřená na vývoj a současný stav středního a vysokého školství na území Pardubického kraje. České školství se nejvíce začalo vyvíjet za vlády Marie Terezie. A od té doby se školský systém nijak výrazně nezměnil.

Formování středoškolské sítě na území Pardubického kraje do současné podoby trvalo přibližně 150 let, vysoké školství má na tomto území tradici přes 60 let. Vývoj školství v každém období byl determinován specifickými společenskými, ekonomickými a politickými podmínkami a potřebami. Dále odrážel i ekonomickou strukturu kraje. Například v 2. polovině 19. století nejčastěji vznikala gymnázia a zemědělské školy. V 1. polovině 20. století tento trend pokračoval vznikem gymnázií, ale už zdaleka ne v takové míře. V této etapě transformace byla zakládána spíše ekonomicky a technicky založená vzdělávací zařízení. Po komunistickém převratu v roce 1948 byla často zřizována technická učiliště při národních podnicích.

Polistopadové události v roce 1989 přinesly demokratizaci a decentralizaci vzdělání. Byl zrušen státní monopol na vzdělání a tak mohly začít vznikat soukromé a církevní školy. Většina veřejných středních škol je zřizována krajem a konkurují jim soukromé střední školy.

Demografický vývoj po roce 2000 je značně nepříznivý a každým krokem ubývá studentů na středních školách. Tento problém si vynutil řešení optimalizací středoškolské sítě, což je fúzování škol s podobným zaměřením za účelem zkvalitnění výuky a ekonomických úspor. Velkým problémem je struktura zájmu studentů na jedné straně a potřeby zaměstnavatelů na straně druhé. Stále přibývá absolventů s ekonomicky zaměřenými školami a ubývá kvalitních řemeslníků. Řešením by mohla být podpora zaměstnavatelů při náboru učňů do učebních oborů.

Práce se také zabývá vysokým školstvím. Jelikož byla v Pardubickém kraji potřeba vychovávat specialisty v oboru chemie, byla v roce 1950 založena Vysoká škola chemicko – technologická v Pardubicích. Zprvu nabízela pouze výuku chemie, ale po Sametové revoluci se začala rychle rozvíjet a přetransformovala se na Univerzitu Pardubice. Nyní má univerzita 7 fakult a studuje na ni více než 10 000 studentů.

Současná struktura školství v Pardubickém kraji se potýká s podobným typem problémů, jako je tomu ve zbytku republiky. Do budoucna je nutné přistupovat

k modifikaci sítě školských zařízení koncepčněji, tedy dlouhodoběji a reflektovat specifické potřeby trhu práce.

9 SUMMARY

Formation of secondary school networks in Pardubice region in its current form it took about 150 years, universities have a tradition in this area for over 60 years. Development of Education in each period was determined by the specific social, economic and political conditions and needs. Furthermore also reflected the economic structure of the region. For example, in the second half of the 19th century there were mostly established grammar and agricultural school. In the first half of the 20th century this trend continued with establishing of high school, but not so much as it was in the past. In this phase transformation was focused more on economic and technical based training facilities. After the communist coup in 1948, the technical schools were often established near to a national companies.

The post-revolution events in 1989 brought the democratization and decentralization of education. The state monopoly on education was abolished and then a private and religious schools could start to be established. Demographic developments after 2000 is significantly negative and students in secondary schools began wane with each step. A major problem is the structure of students interests on the one side and the needs of employers on the other. There is increasing graduates with economically oriented schools and decreasing qualified craftsmen.

The work is also dealing with university education. Since there was need to educate chemist in the Pardubice region, the Institute of Chemical - Technology in Pardubice was founded at 1950. In the beginning they offered only chemistry subject, but after the Velvet Revolution they began to rapidly develop and transform to the University of Pardubice.

10 SEZNAMPOUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje:

KOPÁČ, Jaroslav. Výchova a vzdelávanie v českých krajinách v stredoveku. MÁTEJ, Jozef et al. *Dejinyčeskej a slovenskej pedagogiky*. Bratislava, 1976, s. 26-39.

KOVÁŘÍČEK, Václav a Iva KOVÁŘÍČKOVÁ. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc, 1989.

MÁTEJ, Jozef. Školstvo a pedagogika v českých krajinách a na Slovensku v období fašistickejokupácie. STROGOŇ, Tomáš, Josef CACH, Jozef MÁTEJ a Jozef SCHUBERT. *Dějiny školstva a pedagogiky*. Bratislava, 1986, s. 311-316.

MRZENA, Jan. Tereziánská a josefínská reforma školství v českých zemích. SOMR, Miroslav et al. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha, 1987, s. 152-158.

MRZENA, Jan. Vývoj československého školství po roce 1945. SOMR, Miroslav et al. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha, 1987, s. 301-316.

SCHUBERT, Jozef. Výchova, vzdelávanie a školstvo vofeudálnej spoločnosti. STROGOŇ, Tomáš, Josef CACH, Jozef MÁTEJ a Jozef SCHUBERT. *Dějiny školstva a pedagogiky*. Bratislava, 1986, s. 51-60.

SOMR, Miroslav. České školství v buržoazní Československé republice. SOMR, Miroslav et al. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha, 1987, s. 219-221.

VÁŇOVÁ, Růžena. Vývoj počátečního školství v českých zemích. Praha, 1986, s. 165.

Elektronické publikace:

Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-3-23]. Charakteristika Pardubického kraje. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_pardubickeho_kraje_\(udaje_za_r ok_2011\)](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_pardubickeho_kraje_(udaje_za_r ok_2011))

Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-5-8]. Porodnost a plodnost 2006 - 2010. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4008-11>

Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-5-8]. Školy a školská zařízení 2011/2012. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/3301-12>

Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-5-5]. Veřejná databáze. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=17&stranka=0

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2013 [cit. 2013-5-4]. Statistické ročenky školství. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2006 – 2012 [cit. 2013-5-4]. Systém vzdělávání v ČR. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2006 – 2012 [cit. 2013-12-6]. Výkonové ukazatele. Dostupné z: http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f2.html

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy [online]. 2007 – 2013 [cit. 2013-5-4]. ISCED. Dostupné z: <http://www.naep.cz/image/content-management/ISCED%20klasifikace%20vzdelavani.pdf>

Pardubický kraj [online]. 2011 [cit. 2013-20-12]. Dlouhodobý záměr vzdělávání 2005. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/pro-verejnost/33043/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-2005-pardubicky-kraj>

Elektronické zdroje:

Alternativní školy [online]. 2001 – 2013 [cit. 2013-5-4]. Povídání o alternativních školách a školství. Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz>

Atlas školství [online]. 2012 – 2013 [cit. 2013-12-20]. Střední školy. Dostupné z: <http://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly>

BÁČA Milan [online]. 2008 [cit. 2013-5-10]. Historie naší školy. Dostupné z: <http://www.gy.svitavy.cz/stale-clanky/historie-nasi-skoly>

DVOŘÁKOVÁ Marie [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Informace o škole. Dostupné z: <http://www.gymnct.cz/skola.html#10>

DELTA-SŠIE [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. O škole. Dostupné z: <http://www.delta-skola.cz/stredni-skola-pardubice-delta>

EDUCAnet [online]. 2012 [cit. 2013-12-10]. O škole. Dostupné z: <http://www.educapardubice.cz/cz/O-skole/>

Gymnázium a SOŠ Přelouč [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Informace o škole. Dostupné z: <http://www.gyosos-prelouc.cz/gy/zakladni-informace/11>

Gymnázium Holice [online]. 2009 [cit. 2013-5-10]. Historie školy v datech. Dostupné z: <http://www.gyholi.cz/content/historie-skoly-v-datech>

Gymnázium Josefa Ressela [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.gjr.cz/historie-skoly>

Gymnázium Moravská Třebová [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.gmt.cz/gmt/view.php?cisloclanku=2008110005>

Gymnázium Polička [online]. 2010 - 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.gympolicka.cz/historie>

Gymnázium Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.gypce.cz/historie-gymnazia/>

Gymnázium Ústí nad Orlicí [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.gymuo.cz/stranka=historie/>

Gymnázium Vysoké Mýto [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Z historie. Dostupné z: <http://www.gvmyto.cz/z-historie.html>

Integrovaná střední škola technická [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.isstvm.cz/historie>

Konzervatoř Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.konzervatorpardubice.eu/o-skole/historie>

MAREŠOVÁ KESSELGRUBEROVÁ Ludmila [online]. 2010 [cit. 2013-5-10]. Dějiny školy. Dostupné z: <http://www.glit.cz/dejiny-skoly.html>

Masarykova univerzita [online]. 1996 – 2013 [cit. 2013-4-30]. Historie univerzity. Dostupné z: http://www.muni.cz/history/establishing_act

Labská hotelová SOŠ a SOU [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Úvodní informace. Dostupné z: <http://www.lhspardubice.cz/oskole/uvodni-informace/>

Letohradské soukromé gymnázium [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Informace o škole. Dostupné z: <http://www.lsg.cz/stranky/nezarazene-0/vse-o-nasem-gymnaziu-148/>

Obchodní akademie Chrudim [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Stručně o historii školy. Dostupné z: http://www.oa.chrudim.cz/_oa/historie.aspx

Obchodní akademie Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie vzniku školy. Dostupné z: http://www.oapce.cz/oa/oa_oSkole.html

Obchodní akademie Svitavy [online]. 2012 [cit. 2013-12-10]. Historie. Dostupné z: http://www.oa.svitavy.cz/?page_id=785

PILGR Bohuslav [online]. 2011 [cit. 2013-5-8]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.vda.cz/o-skole/historie-skoly/>

POSPÍCHAL Tomáš [online]. 2012 [cit. 2013-5-10]. Krátce o historii. Dostupné z: <http://www.upce.cz/univerzita/historie.html>

Průmyslová střední škola Letohrad [online]. 2009 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.pssletohrad.cz/historie-skoly.html>

SOŠ a SOU Lanškroun [online]. 2010 [cit. 2013-12-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.spslan.cz/index.php/o-nas/historie-koly>

SOŠ a SOU obchodu a služeb Chrudim [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.sos-sou.chrudim.cz/about/historie-skoly/>

SOŠ cestovního ruchu, s. r. o. [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.skola-cestovnihoruchu.cz/index.php?nid=5923&lid=cs&oid=2995799>

SOU stavební s. r. o. [online]. 2012 [cit. 2013-12-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.soupardubice.cz/historie.php>

SOU Svitavy [online]. 2009 [cit. 2013-5-10]. Historie a současnost. Dostupné z: <http://www.sousvitavy.cz/historie-a-soucasnost>

Vojenská SŠ a VOŠ Ministerstva obrany [online]. 2012 [cit. 2013-12-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.vsmc.cz/files/historie-skoly/historie-skoly.aspx>

SPŠE Pardubice [online]. 2008 - 2012 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.spse.cz/?skola>

SPŠCH Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.spsch.cz/opencms/cs/www/OSkole/historie/>

SPŠ Chrudim [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie SPŠS. Dostupné z: <http://www.sps-chrudim.cz/index.php?nid=3471&lid=cs&oid=412262>

SŠ automobilní Holice [online]. 2009 [cit. 2013-12-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.spsauto.cz/test>

SŠ automobilní Ústí nad Orlicí [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.skola-auto.cz/index.php?section=24&active=21&menu=0&script=0>

SŠ chovu koní a jezdeckví [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. Info o škole. Dostupné z: <http://www.skola-kladrubynl.cz/charakter.aspx>

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Polička [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.soupolicka.cz/historie-4-120809>

Střední průmyslová škola stavební Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.spsstavebni.cz/o-skole/historie-skoly/>

Střední škola uměleckoprůmyslová Ústí nad Orlicí [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Informace – historie školy. Dostupné z: <http://www.ssup.cz/index.php?rubrika=2&podrubrika=43>

Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.szes.chrudim.cz/historie-skoly/>

Střední zdravotnická škola Ústí nad Orlicí [online]. 2011 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.szsuo.cz/Historie.html>

TRADING CENTRE s. r. o. [online]. 2009-2013 [cit. 2013-12-10]. Základní informace. Dostupné z: <http://www.tradingcentre.cz/zakladni-informace/>

Univerzita Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Od počátků do současnosti. Dostupné z: <http://www.upce.cz/univerzita/historie.html>

Univerzita Pardubice [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Univerzita v číslech. Dostupné z: <http://www.upce.cz/univerzita/univ-cisla.html>

VOŠSPGS.CZ [online]. 2013 [cit. 2013-5-10]. Historie školy. Dostupné z: <http://www.vospspgs.cz/?sekce=2/20/>

VOŠS a SŠS stavební ve Vysokém Mýtě [online]. 2009 [cit. 2013-5-10]. Historie. Dostupné z: <http://www.stavebniskola.cz/historie>

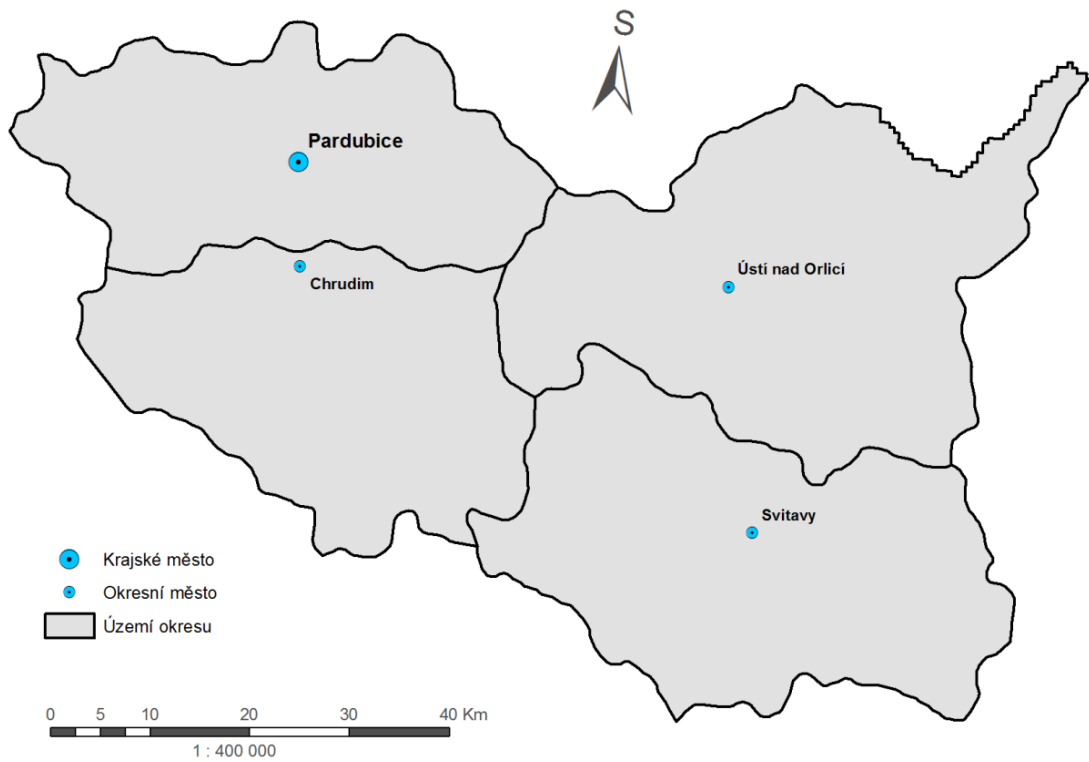
ZŠ a PŠ SVÍTÁNÍ [online]. 2013 [cit. 2013-12-10]. O škole. Dostupné z: <http://www.svitani.cz/index.php>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

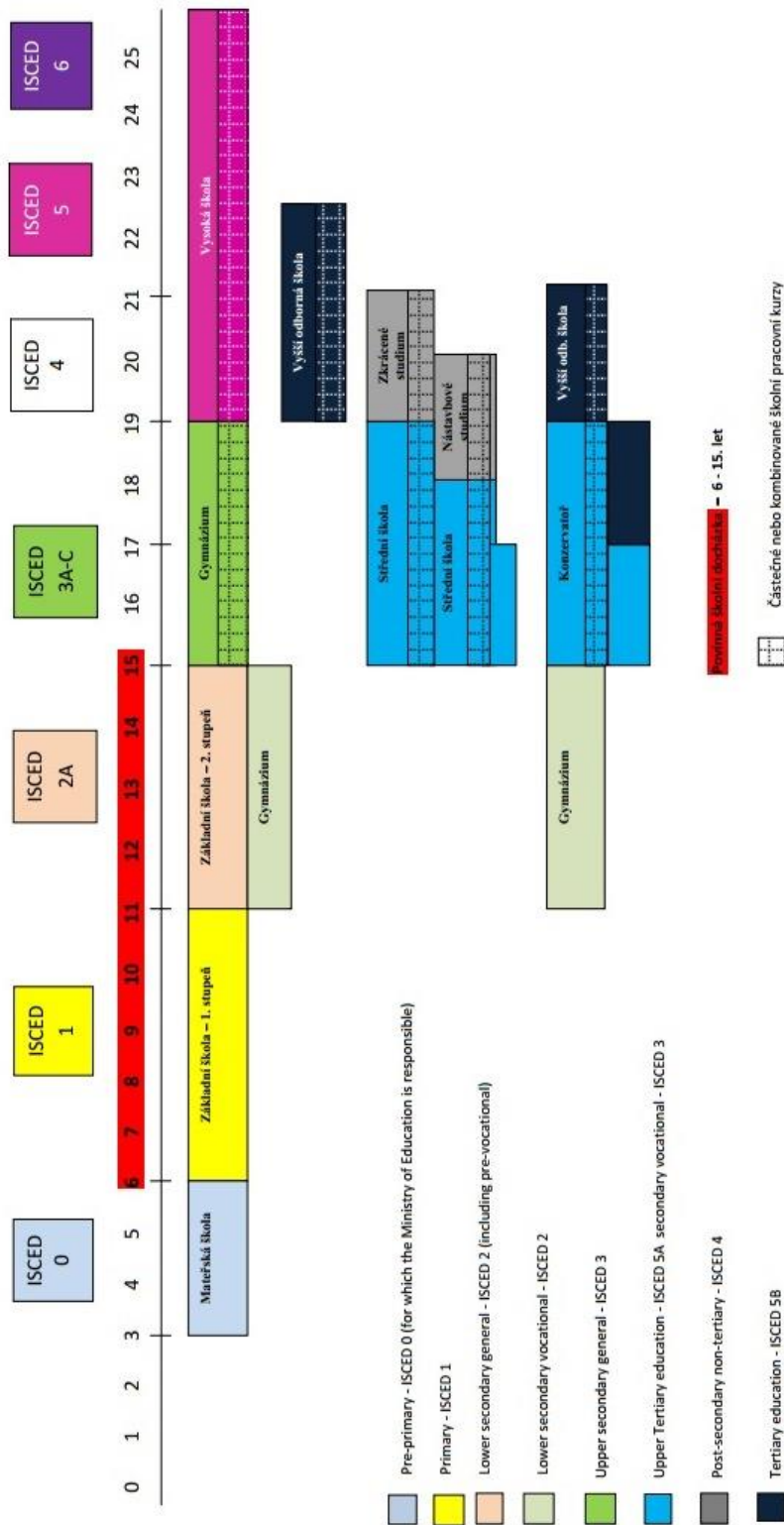
1. Zobrazení okresů v Pardubickém kraji
2. Schéma struktury školství v České republice
3. Počty studentů středních škol v České republice v jednotlivých oborech ve školním roce 2009/2010
4. Počty studentů vysokých škol v České republice v jednotlivých oborech v letech 2001 a 2010
5. Rozmístění gymnázií v Pardubickém kraji v roce 2013
6. Seznam gymnázií v Pardubickém kraji podle zřizovatele v roce 2013
7. Rozmístění středních škol zřizovaných Pardubickým krajem v roce 2013
8. Rozmístění soukromých středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013
9. Seznam odborných středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013
10. Časové řady středních škol v okrese Pardubice
11. Časové řady středních škol v okrese Chrudim
12. Časové řady středních škol v okrese Svitavy
13. Časové řady středních škol v okrese Ústí nad Orlicí
14. Rozmístění vyšších odborných škol v Pardubickém kraji podle zřizovatele v roce 2013
15. Seznam vyšších odborných středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013
16. Schéma vzniku VŠChT (později UP)

Příloha 1: Zobrazení okresů v Pardubickém kraji

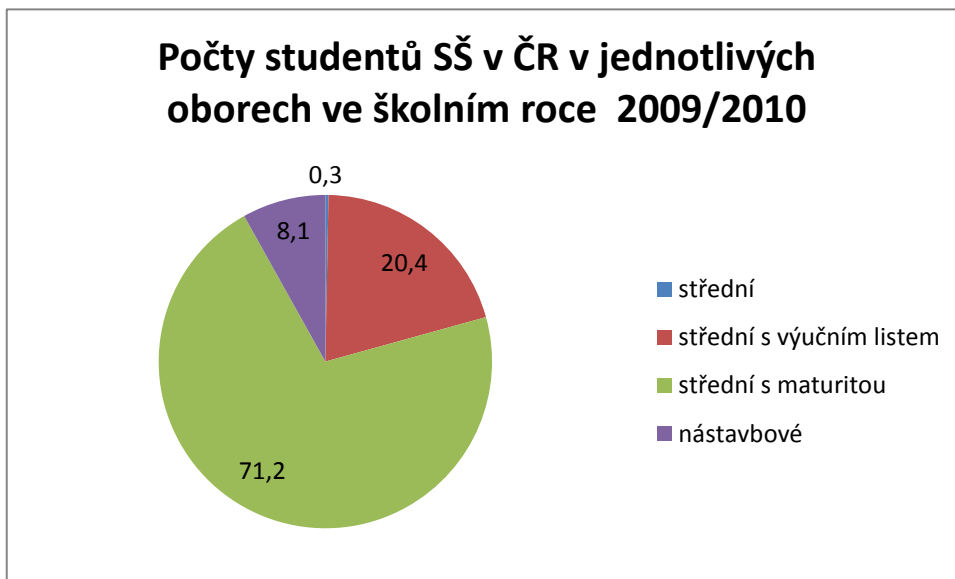
Zdroj: Vlastní tvorba

Příloha 2: Schéma struktury školství v České republice - současný stav

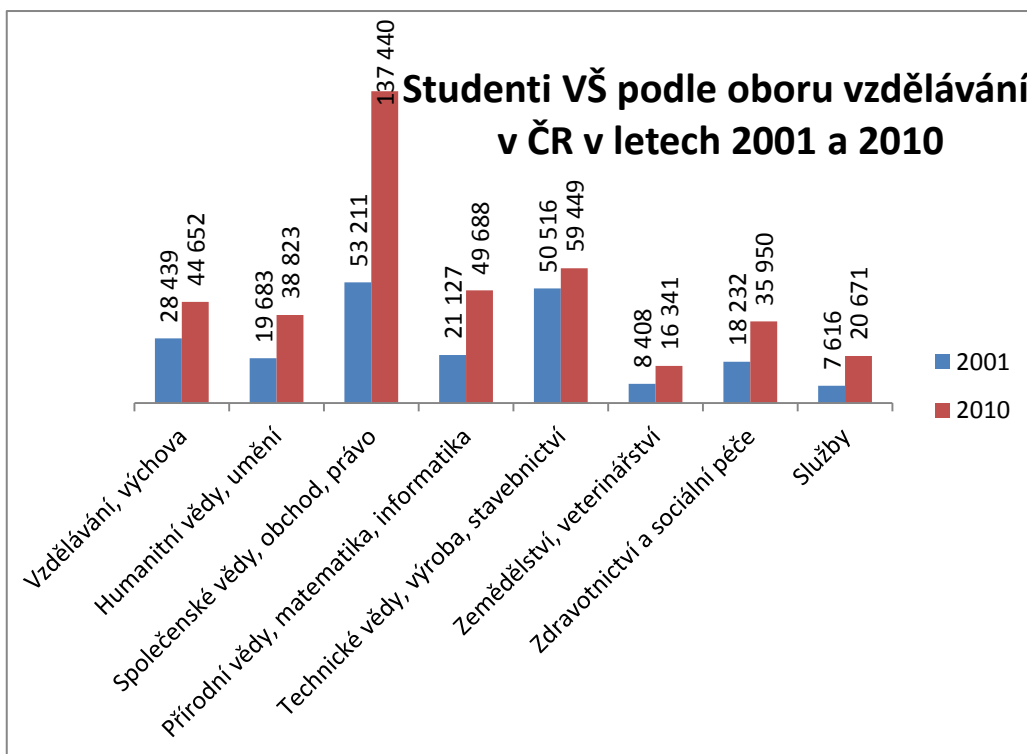
Zdroj: MŠMT, 2013

Příloha3: Počty studentů středních škol v České republice v jednotlivých oborech ve školním roce 2009/2010

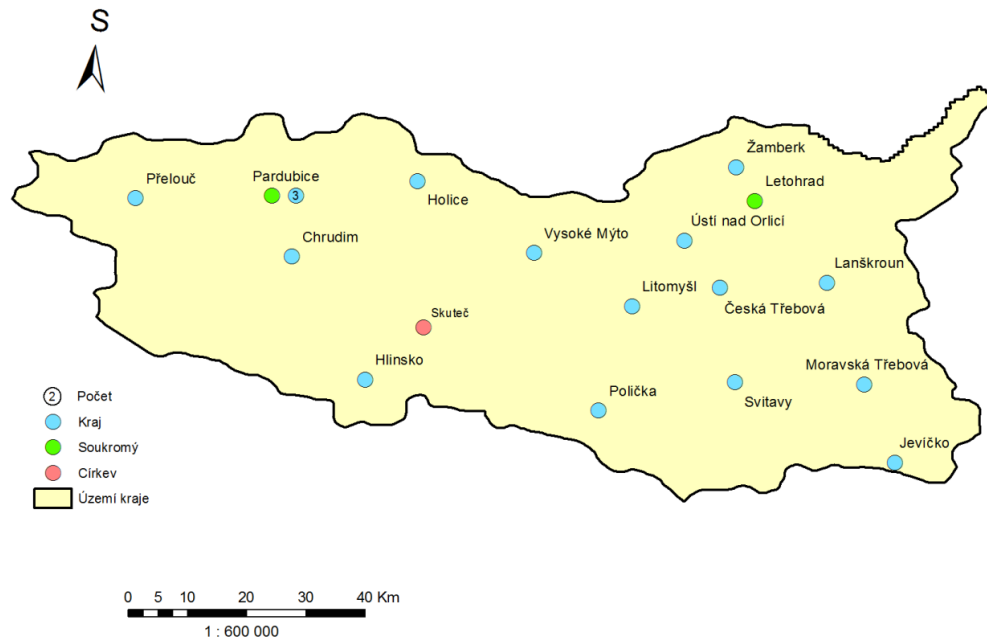
Zdroj: ÚIV, 2013

Příloha 4: Počty studentů vysokých škol v České republice v jednotlivých oborech v letech 2001 a 2010

Zdroj: ČSÚ, 2013

Příloha 5: Rozmístění gymnázií v Pardubickém kraji podle zřizovatele v roce 2013

Zdroj: vlastní tvorba

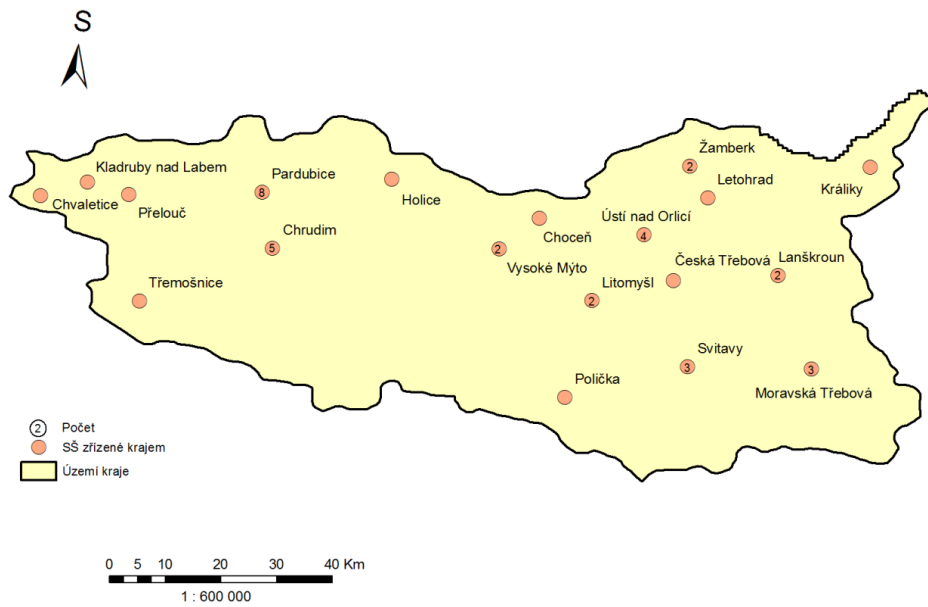

Příloha 6: Seznam gymnázií v Pardubickém kraji v roce 2013

Název školy	zřizovatel	Typ gymnázia		
Sportovní gymnázium, Pardubice	kraj	-	-	4 leté
Gymnázium, Pardubice - Dašická	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Pardubice - Mozartova	kraj	-	-	4 leté
Anglické gymnázium, Pardubice	soukromý	-	-	4 leté
Gymnázium Dr. Emila Holuba, Holice	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium a SOŠ, Přelouč	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium Josefa Ressela, Chrudim	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium K. V. Raise, Hlinsko	kraj	8 leté	-	4 leté
G. suverénního řádu maltézských rytířů, Skuteč	církev	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Moravská Třebová	kraj	8 leté	-	4 leté
G. a Jazyk. škola s právem státní jazyk. zk., Svitavy	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium Aloise Jiráska, Litomyšl	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Jevíčko	kraj	-	-	4 leté
Gymnázium, Polička	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Žamberk	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Vysoké Mýto	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Česká Třebová	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Lanškroun	kraj	8 leté	-	4 leté
Gymnázium, Ústí nad Orlicí	kraj	8 leté	-	4 leté
Letohradské soukromé gymnázium o. p. s.	soukromý	8 leté	-	-

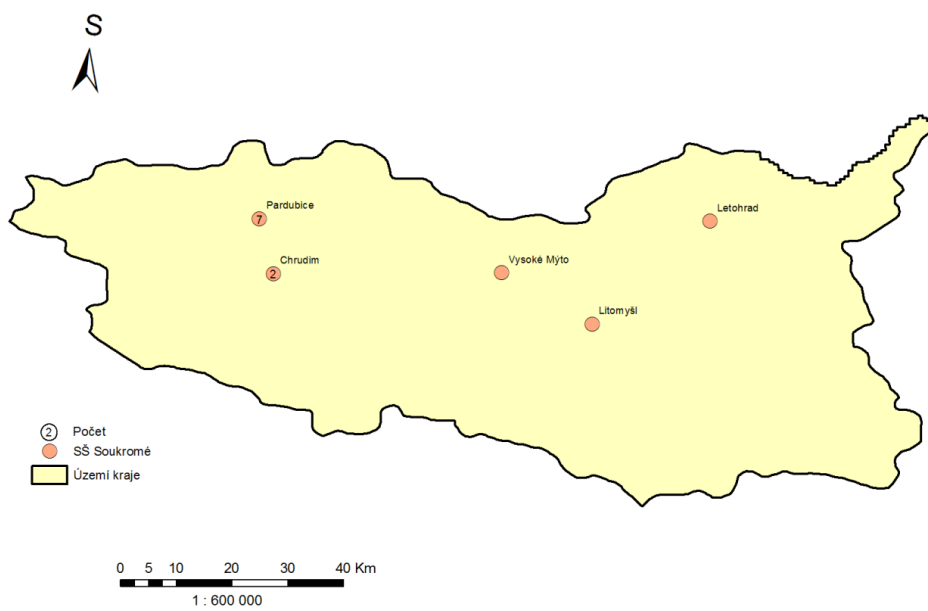
Zdroj: Atlas školství, 2013

Příloha 7: Rozmístění středních škol zřizovaných Pardubickým krajem v roce 2013

Zdroj: vlastní tvorba

Příloha 8: Rozmístění soukromých středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013

Zdroj: vlastní tvorba

Příloha 9: Seznam odborných středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013

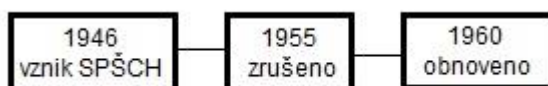
Název školy	zřizovatel	Typ školy			
		MZ	VL	NS	-
SPŠ chemická, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
SOU plynárenské, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
SPŠ stavební, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
DELTA s. r. o., Pardubice	soukromý	MZ	-	-	-
EDUCAnet SOŠ, s. r. o., Pardubice	soukromý	MZ	-	-	-
SOŠ a VOŠ, s. r. o., Pardubice	soukromý	MZ	-	-	-
Gymnázium a SOŠ, Přelouč	kraj	MZ	VL	-	-
Labská hotelová SOŠ a SOU s. r. o., Pardubice	soukromý	MZ	VL	NS	-
OA a JŠ s právem státní jazyk. zk., Pardubice	kraj	MZ	-	-	-
Praktická škola, Pardubice	kraj	-	-	-	ZZ
SOŠ cestovního ruchu, s.r.o., Pardubice	soukromý	MZ	-	-	-
SOU stavební, s. r. o., Pardubice	soukromý	-	VL	-	-
SOU zemědělské, Chvaletice	kraj	-	VL	NS	-
SPŠ elektrotechnická a VOŠ, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ potravinářství a služeb, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ automobilní, Holice	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ chovu koní a jezdeckví, Kladruby nad Labem	kraj	-	VL	-	-
SZŠ, Pardubice	kraj	MZ	VL	NS	-
Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s., Pardubice	jiný	-	-	-	ZZ
SOŠ a SOU obchodu a služeb, Chrudim	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ zemědělská a VOŠ, Chrudim	kraj	MZ	VL	-	-
SOŠ a SOU technické, Třemošnice	kraj	MZ	VL	-	-
SPŠ, Chrudim	kraj	MZ	VL	NS	-
Hotelová škola Bohemia, s. r. o., Chrudim	soukromý	MZ	-	-	-
OA, Chrudim	kraj	MZ	-	-	-
ZŠ a SŠ Bohemia, s. r. o., Chrudim	soukromý	MZ	-	-	-
OA a VOŠ ekonomická, Svitavy	kraj	MZ	-	-	-
Gymnázium a SOŠ, Moravská Třebová	kraj	MZ	-	-	-
Integrovaná SŠ, Moravská Třebová	kraj	MZ	VL	-	-
SOŠ TRADING CENTRE, s. r. o., Litomyšl	soukromý	MZ	-	-	-
SOŠ a SOU, Polička	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ zemědělská a technická, Litomyšl	kraj	MZ	VL	-	-
SZŠ, Svitavy	kraj	MZ	-	-	-
SOU, Svitavy	kraj	MZ	VL	-	-
Praktická škola, Moravská Třebová	kraj	-	-	-	ZZ
Vojenská SŠ a VOŠ ministerstva obrany, MT	stát	MZ	-	NS	-
VOŠ pedagogická a SŠ pedagogická, Litomyšl	kraj	MZ	-	-	-
SOŠ a SOU, Lanškroun	kraj	MZ	VL	-	-
VOŠ a SŠ technická, Česká Třebová	kraj	MZ	VL	-	-
VOŠ stavební a SŠ stavební, Vysoké Mýto	kraj	MZ	VL	-	-
SZŠ, Ústí nad Orlicí	kraj	MZ	-	-	-
SPŠ, Letohrad	kraj	MZ	VL	NS	-

SŠ automobilní, Ústí nad Orlicí	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ zemědělská a veterinární, Lanškroun	kraj	MZ	-	-	-
Integrovaná SŠ technická, Vysoké Mýto	kraj	MZ	VL	NS	-
OA a SOŠ cestovního ruchu, Choceň	kraj	MZ	VL	-	-
Speciální SŠ, Žamberk	kraj	-	VL	-	ZZ
SOU opravárenské, Králíky	kraj	-	VL	NS	-
SŠ obchodu, řemesel a služeb, Žamberk	kraj	MZ	VL	NS	-
SŠ podnikání, s. r. o., Vysoké Mýto	soukromý	MZ	-	-	-
SŠ uměleckoprůmyslová, Ústí nad Orlicí	kraj	MZ	VL	-	-
Praktická škola, Ústí nad Orlicí	kraj	-	-	-	ZZ

Zdroj: Atlas školství, 2013

Příloha 10: Časové řady středních škol v okrese Pardubice

SPŠ chemická, Pardubice

SPŠ stavební, Pardubice

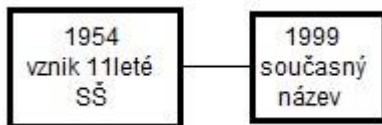
Delta – SŠ informatiky a ekonomie, Pardubice

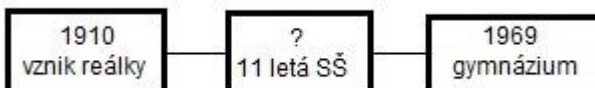
EDUCAnet – SOŠ, s. r. o., Pardubice

Gymnázium Dr. Emila Holuba, Holice

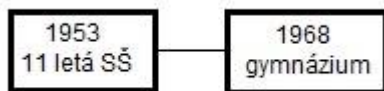
Gymnázium, Pardubice Dašická

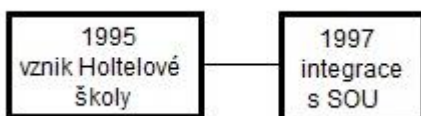
Anglické gymnázium, SOŠ a VOŠ, s. r. o., Pardubice

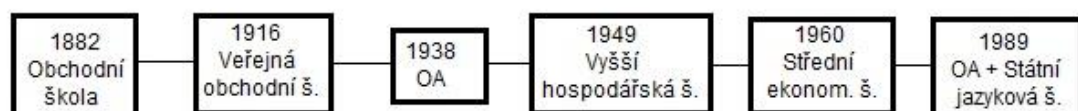
Gymnázium a SOŠ, Přelouč

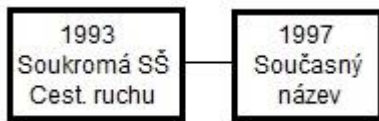
Labská hotelová SOŠ a SOU, s. r. o., Pardubice

OA a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Pardubice

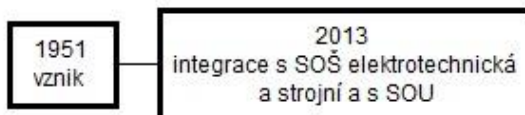
SOŠ Cestovního ruchu, s. r. o., Pardubice

SOU stavební, s. r. o., Pardubice

SPŠ elektrotechnická a VOŠ, Pardubice

SŠ automobilní, Holice

SŠ chovu koní a jezdeckví, Kladruby nad Labem

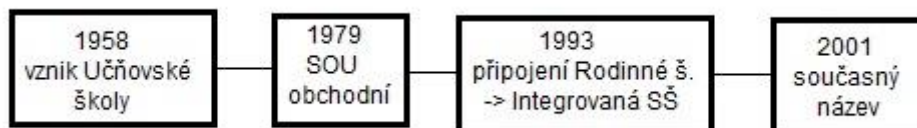
ZŠ a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s., Pardubice

Zdroj: oficiální webové stránky škol

Příloha 11: Časové řady středních škol v okrese Chrudim

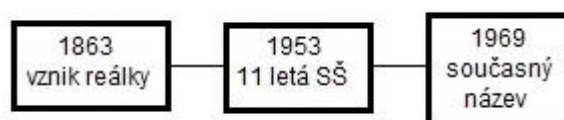
SOŠ a SOU obchodu a služeb, Chrudim

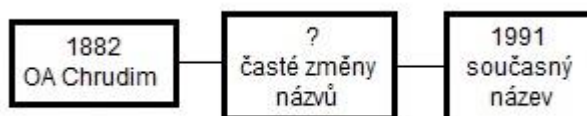
SŠ zemědělská a VO, Chrudim

Gymnázium Josefa Ressela, Chrudim

OA Chrudim

SPŠ Chrudim

Zdroj: oficiální webové stránky škol

Příloha 12: Časové řady středních škol v okrese Svitavy

OA a VOŠ ekonomická, Svitavy

vznik
1947

Gymnázium Moravská Třebová

Gymnázium Aloise Jiráska, Litomyšl

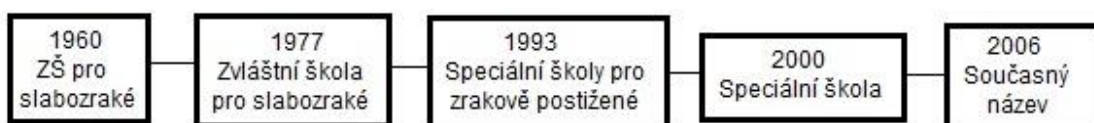
Gymnázium Polička

TRADING CENTRE, s. r. o., Litomyšl

1992
vznik

Speciální ZŠ, MŠ a Praktická škola, Moravská Třebová

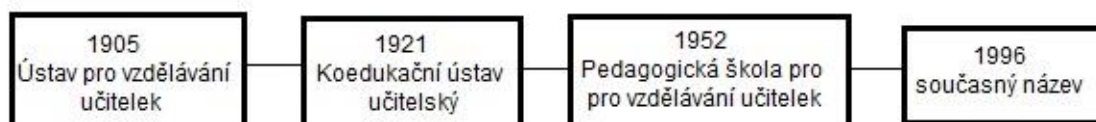

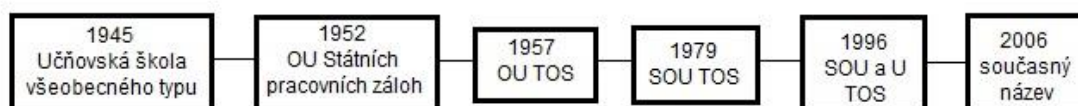
Vojenská SŠ a VOŠ Ministerstva obrany, Moravská Třebová

VOŠ pedagogická a SŠ pedagogická Litomyšl

SOU Svitavy

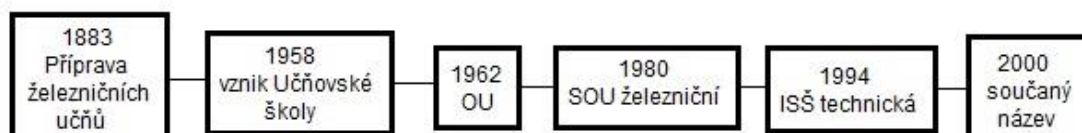
Zdroj: oficiální webové stránky škol

Příloha 13: Časové řady středních škol v okrese Ústí nad Orlicí

SOŠ a SOU Lanškroun

VOŠ a SŠ technická Česká Třebová

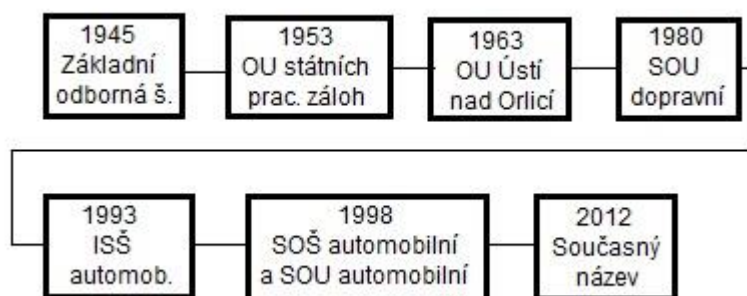
VOŠ stavební a SŠ stavební Vysoké Mýto

SZŠ Ústí nad Orlicí

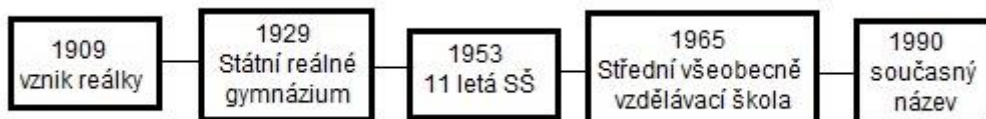
SŠ automobilní Ústí nad Orlicí

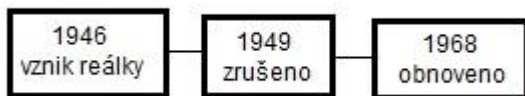
Gymnázium Vysoké Mýto

Gymnázium Česká Třebová

Gymnázium Ústí nad Orlicí

Letohradské soukromé gymnázium, o. p. s.

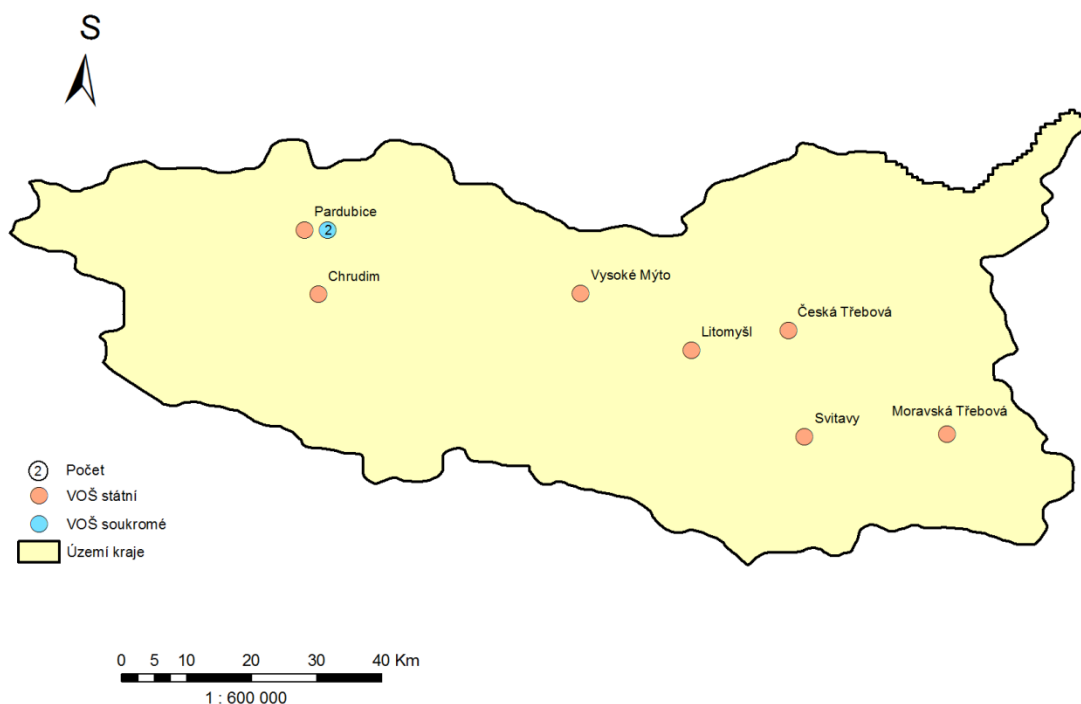

ISŠ technická Vysoké Mýto

Zdroj: oficiální webové stránky škol

Příloha 14: Rozmístění vyšších odborných škol v Pardubickém kraji podle zřizovatele v roce 2013

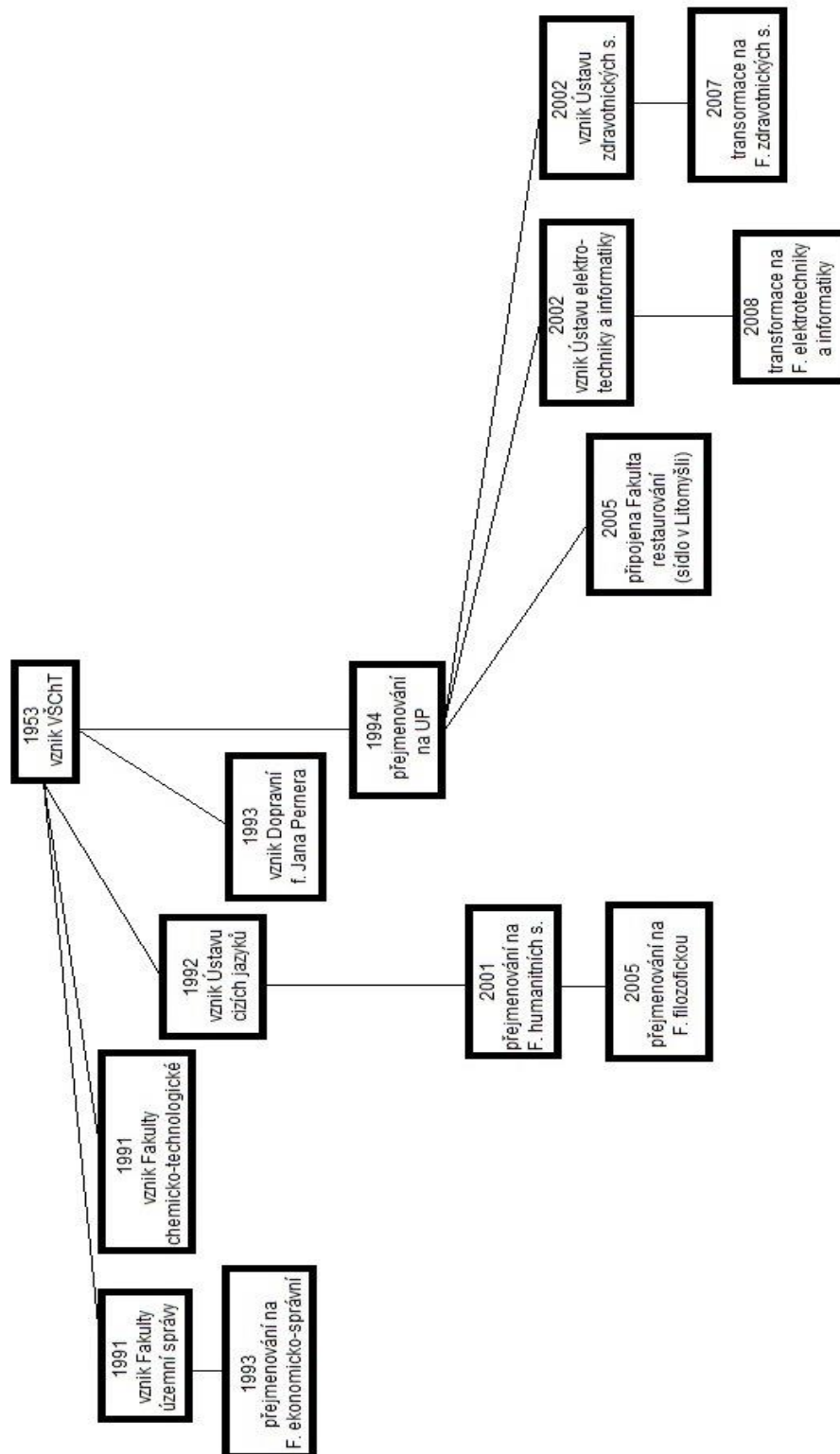
Zdroj: vlastní tvorba

Příloha 15: Seznam vyšších odborných středních škol v Pardubickém kraji v roce 2013

Název školy	zřizovatel	forma studia	délka studia
SŠ zemědělská a VOŠ, Chrudim	stát	denní	3 roky
VOŠ a SŠ technická, Česká Třebová	stát	denní	3 roky
VOŠ stavební a SŠ stavební Vysoké Mýto	stát	denní	3 roky
OA a VOŠ ekonomická, Svitavy	stát	denní	3 roky
SOŠ a VOŠ, s. r. o., Pardubice	soukromý	denní	3 roky
SPŠ elektrotechnická a VOŠ, Pardubice	stát	denní	3 roky
Vojenská SŠ a VOŠ M. obrany, Moravská Třebová	stát	kombinovaná	3 roky
VOŠ - Diplomovaný oční technik, s. r. o., Pardubice	soukromý	dálková	3 roky
VOŠ pedagogická a SŠ pedagogická, Litomyšl	stát	denní, dálková	3 roky, 4 roky

Zdroj: Atlas školství, 2013

Příloha 16: Schéma vzniku VŠChT (později UP)

Zdroj: Univerzita Pardubice, 2013